

Kadernota 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Financiële kaders	7
3.	Vertaling hoofdlijnenakkoord 2018-2022	14
4.	Andere ontwikkelingen	35
5.	Financiële vertaling hoofdlijnenakkoord en andere ontwikkelingen	42
6.	Financiële recapitulatie	44

1. Inleiding

De nu voorliggende kadernota bevat de kaders voor de nog op te stellen ontwerpbegroting 2019. Het gaat hierbij om zowel beleid als budget. De nota bevat keuzes met betrekking tot bestaand en nieuw beleid en bijbehorende baten en lasten. De discussie en de afweging over de inzet van de financiële middelen vindt pas plaats bij de begrotingsbehandeling.

Deze kadernota is sluitend gemaakt door de inzet van de hogere algemene uitkering op basis van de meircirculaire 2018. Zie hoofdstuk 6.

Hoofdlijnenakkoord 2018-2022

Het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 vormt de basis voor het collegeprogramma dat door het college wordt uitgewerkt en gelijktijdig met deze kadernota 2019 aan de raad wordt aangeboden.

Met het opstellen van het collegeprogramma was enige tijd gemoeid. Daarnaast waren er

eind mei 2018 heidagen voor de raad en het college, waarbij verdere (werk)afspraken gemaakt zijn. In hoofdstuk drie wordt aangegeven welke gevolgen het hoofdlijnenakkoord heeft voor deze kadernota 2019 en de begrotingen van de komende jaren.

Volgens de huidige financiële verordening moet de kadernota vóór 1 juni aan de raad aangeboden worden. Gelet op de te verrichten voorbereiding en werkzaamheden ten aanzien van het collegeprogramma was deze datum niet haalbaar en is het presidium erover geïnformeerd dat, in afwijking van de datum in de financiële verordening, de datum van aanbieden aan de raad is verschoven.

Op deze wijze is het mogelijk gemaakt dat de geuite wensen en gemaakte afspraken van de heidagen meegenomen konden worden in deze kadernota.

2. Financiële kaders

Geldende kaders eerdere begrotingen

De gemeente staat voor de plicht met een structureel sluitende begroting te werken. Dit is niet alleen een voorschrift van de toezichthouder, de provincie Limburg, maar is ook een plicht welke de gemeente in het kader van het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden Provincies en Gemeenten) en een gezond financieel beleid moet vervullen. Uitgangspunt is dat nieuw beleid gerealiseerd kan worden, mits bestaand beleid wordt ingeleverd. Wanneer de raad dit niet wil, moeten de inkomsten verhoogd worden i.c. de OZB-belastingen. Verhoging van de tarieven is het laatste redmiddel. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de beperkingen die vanuit het rijk aan de OZB-verhoging is opgelegd. Allereerst wordt gekeken naar efficiency en wordt bestaand beleid ter discussie gesteld.

Repressief toezicht

De raad moet op basis van artikel 189, lid 3 Gemeentewet zorgen voor evenwicht in de begroting. Evenwicht wil zeggen dat de structurele lasten in de begroting met structurele baten worden gedekt en dat de ramingen volledig en realistisch zijn. De toezichthouder, provincie Limburg, gaat na of de raad zich aan deze wettelijke opdracht houdt. Is dat niet het geval, en is er dus sprake van een tekort in de begroting dat ook aan het eind van de meerjarenraming

nog steeds bestaat, dan plaatst zij op basis van artikel 203, lid 1 Gemeentewet een dergelijke begroting onder preventief toezicht.

Verdiepingsonderzoek (VDO)

Elke gemeente wordt één keer per vier jaar grondig onderzocht met een financieel verdiepingsonderzoek. Als dit financieel verdiepingsonderzoek dat mogelijk maakt, wordt de gemeente vervolgens voor vier jaar repressief toezicht verleend. De gemeente wordt dan in deze periode op meer afstand gevolgd. Alleen als de gemeente in die periode financieel ernstig uit evenwicht raakt, kan de meerjarige uitspraak ingetrokken worden.

Bij de gemeenten in Midden-Limburg, waaronder Echt-Susteren, heeft in 2017 voor de derde keer een financieel verdiepingsonderzoek plaatsgevonden. De toezichthouder heeft laten weten dat voor de gemeente Echt-Susteren meerjarig repressief toezicht van toepassing is voor de jaren 2017-2020.

Beheerplannen

Een van de pijlers voor goed inzicht in de financiële positie is het beschikken over actuele, door de raad vastgestelde beheerplannen, waarbij ook het kwaliteitsniveau wordt bepaald. Dit is tevens een eis van de toezichthouder in het kader van het verdiepingsonderzoek.

Beheerplannen

Plannen	Vastgesteld door de raad / college van B&W	Datum besluit	Financiële vertaling begroting en meerjarenraming
Meerjarig investeringsplan (MIP) 2018-2021	Raad	9 november 2017	Ja
GRP 2017-2021 ¹⁾	Raad	22 september 2016	Ja
Waterketenplan 2017-2021	Raad	22 september 2016	Ja
Beheerplan gebouwen 2016 - 2025	Raad	4 november 2015	Ja
Verlichtingsplan 2013-2017 (actualisatie in 2018)	Raad	12 december 2012	Ja
Uitvoeringsplan civieltechnische kunstwerken 2016-2020	College van B&W	2 februari 2016	Ja
Kadernota Groen	College van B&W	19 april 2016	Ja
Wegbeheerplan 2017-2021	Raad	28 september 2017	Ja
Groenbeheerplan 2018-2022	College van B&W	28 september 2017	Ja
Gemeentelijk verkeers- en verkeersplan 2016-2025	Raad	7 april 2016	Ja

¹⁾ Gemeentelijk Rioleringsplan

Heffingenbeleid

De uitgangspunten van het lokale heffingenbeleid zijn als volgt:

- Kostendekkendheid: het eerste uitgangspunt is dat de gebruiker betaalt. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van het tarief vast te stellen met een kostenonderbouwing als basis, waarbij het Rijk een aantal grenzen heeft gesteld, waaronder een maximale kostendekkendheid van 100%. Naar aanleiding van wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten van alle leges berekeningen gemaakt worden van de kostendekkendheid. Mogelijk dat naar aanleiding van dit onderzoek de tarieven wijzigen en dat de opbrengst leges hiermee verhoogd c.q. verlaagd wordt.
- In het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 is aangegeven dat de onroerendezaakbelasting in de periode 2018-2022 met maximaal 1,75% per jaar stijgt. Nu is dit nog 2,25% zoals in de kadernota 2017 is besloten.
- De hoogte van de tarieven en de kostendekkendheid van de tarieven worden in december door de Raad vastgesteld. In het hoofdstuk "Uniforme methode van berekening van tarieven" van de "Nota Heffingen 2010" staat de methode beschreven die gehanteerd wordt voor het bepalen van de kosten en die inzicht geeft in de totstandkoming van de tarieven doordat beleidskeuzes zichtbaar worden vastgelegd.
- Het huidige pakket van belastingen en rechten is voorlopig voldoende voor de gemeente om haar taken uit te voeren. Het uitgangspunt is het huidige pakket te handhaven en niet over te gaan tot het introduceren van nieuwe belastingen en rechten of het laten vervallen van bestaande belastingen en rechten.
- Voor de inzameling van huishoudelijk restafval, groente- fruit en tuinafval en kunststofverpakkingsmiddelen geldt vanaf medio 2012 een apart tarief voor eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens. In 2017 en volgende jaren is uitvoering gegeven aan de wens van de raad om dit serviceniveau van inzameling te handhaven. In het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 is besloten dat de raad een keuze gaat maken om te komen tot een moderner en duurzamer beleid voor afvalinzameling. Naar verwachting zal een andere keuze leiden tot lagere lasten voor de inwoner op het gebied van afvalstoffenheffing.
- Volgens het in de raad van 22 september 2016 vastgestelde Gemeentelijk riolerings-

plan (GRP) 2017-2021 is het tarief voor rioolheffing in 2018 gebleven op het niveau van 2017. Vanaf 2019 wordt dit geleidelijk verhoogd met 1,6% tot € 295 in 2028. Vanaf 2016 zijn objecten in de lozing betrokken die indirect lozen op het riool. Het is gerechtvaardigd en juridisch verdedigbaar deze objecten voort 50% te belasten.

- Het tarief voor de toeristenbelasting bedraagt vanaf 2016 € 1,50 per persoon per overnachting.
- Om onderscheid in tarief tussen het kort verblijf van arbeidsmigranten in verblijven met een niet-recreatieve bestemming (bijvoorbeeld huisvesting conform de beleidsnotitie 'huisvesting shortstay-arbeidsmigranten gemeente Echt-Susteren') enerzijds en elke andere vorm van kort verblijf anderzijds mogelijk te maken, is vanaf 2018 de lijst van definities uitgebreid en is onderscheid gemaakt in het van toepassing zijnde tarief per persoon per nacht. Dit tarief is € 1 per persoon per overnachting. Het onderscheid is gebaseerd op de aard van het verblijf dat voor overnachting ter beschikking wordt gesteld. Een en ander houdt in dat verblijf door bijvoorbeeld arbeidsmigranten in verblijven met een recreatieve bestemming (of verblijven die bepaalde perioden van het jaar als zodanig worden gebruikt), belast wordt tegen het reguliere (hogere) tarief.
- Hoewel de grafrechten van openbare begraafplaatsen niet kostendekkend zijn worden deze niet verder verhoogd. In 2015 is duidelijk een maatschappelijke trend zichtbaar dat het aantal crematies toeneemt en het aantal begravingen afneemt. Dit heeft tot gevolg dat de lasten van de begraafplaatsen over minder begravingen moet worden omgeslagen, waardoor de kosten per begraving sterk stijgen. Hierdoor wordt de keuze voor een begraving of crematie om financiële redenen bijna onmogelijk. Dit is een onwenselijke ontwikkeling. Daarom zijn de tarieven van begravingen bevroren op het niveau van het jaar 2015.

Vermindering lastendruk

De gemeente staat er als gevolg van jarenlange conservatieve begrotingspolitiek financieel goed voor. In het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 is afgesproken dat dit beleid gecontinueerd wordt waarbij jaarlijks sluitende meerjarenbegrotingen uitgangspunt zijn in combinatie met een aanvaardbare lokale lastendruk voor de huishoudens die op of rond het provinciaal

gemiddelde ligt. Dit is sinds een aantal jaar niet meer het geval. De wijzigingen in het afvalinzamelingsbeleid moeten de basis vormen voor de neerwaartse bijstelling van de lokale lastendruk. In 2018 is de lokale lastendruk € 46 hoger dan het provinciale gemiddelde.

Nota risicomangement en weerstandsvermogen

Op 16 april 2015 heeft de raad de nota's risicomangement en weerstandsvermogen vastgesteld. Deze nota's vormen het kader waarbinnen gewerkt wordt. Onder voorbehoud worden deze nota's op 5 juli 2018 geactualiseerd.

Eigen financieel beleid

Verder is er in de loop der jaren nog financieel beleid ontwikkeld met betrekking tot:

Algemene uitkering

Voor wat betreft de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt in de begroting 2019 uitgegaan van de mei- c.q. junicirculaire (2018) en de daarin opgenomen uitkeringsfactoren.

Bij de bepaling van de accessen voor de jaren na het begrotingsjaar houden de beheerders van het gemeentefonds rekening met een mutatie van de prijsontwikkeling van het BBP (Bruto Binnenlands Product). De gemeente begroot de algemene uitkering voor de jaren 2019-2022 op basis van constante prijzen en houdt aan de lastenkant van de meerjarenraming geen rekening met een inflatiepercentage.

In het kader van realistisch ramen houdt de gemeente integraal rekening met de budgettaire effecten van de in de meicirculaire genoemde loonstijgingen. Dit is gebeurd door verwerking in de ramingen van de personele lasten/organisatiekosten.

Verordening artikel 212

In artikel 212 van de Gemeentewet is opgenomen dat de raad bij verordening de uitgangspunten voor het financieel beleid vaststelt. Het gaat hierbij om uitgangspunten die binnen de verslaggevingsregels van het BBV ter invulling aan de gemeente zijn gelaten en die kunnen worden afgestemd op de specifieke omstandigheden van de gemeente.

Door de uitgangspunten vast te leggen in de verordening wordt invulling gegeven aan de kaderstellende rol van de raad. Hiermee wordt voor een ieder helderheid verstrekt over keuzes die ten aanzien van het financieel beleid zijn gemaakt en de argumentatie daarbij. Tevens is hiermee helder welke spelregels bij de begrotingsuitvoering moeten worden gevolgd en geeft dit waarborgen dat aan de eisen van

rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

Onvoorziene uitgaven

In de begroting is een bedrag van circa € 100.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Om praktische redenen is het college gemandateerd een beroep te kunnen doen op deze post en daarover de raad pas achteraf te informeren door middel van één van de beide bestuursrapportages of de jaarrekening.

Deelfondsen 3D's

In 2015 is de uitvoering van het sociaal domein (zorg, jeugdhulp en werk) gedecentraliseerd naar de gemeenten. Hiervoor ontvingen de gemeenten aparte uitkeringen in de vorm van deelfondsen.

Het rijk heeft besloten om de budgetten voor de drie pijlers met ingang van 2019 te ontschotten en deel uit te laten maken van de algemene uitkering. In het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 is afgesproken dat de budgetten op basis van de bedragen uit de begroting 2018 geoormerkt blijven voor het sociaal domein en mogelijke tekorten binnen bepaalde pijlers binnen het programma op te vangen. Overschotten blijven geoormerkt binnen de bestaande (egalisatie-) reserves voor het sociaal domein.

Indexering budgetten

Het is regel dat budgetten niet automatisch geïndexeerd worden. Hiervoor is, gezien de schaarste aan middelen, geen ruimte. De indexering moet gezocht worden door het maken van slimme keuzes. Het is in sommige gevallen onoverkomelijk dat dit ten koste gaat van de kwaliteit (lager uitvoeringsniveau).

De jaarlijkse inflatie moet worden opgevangen door het interen op de huidige budgetten.

Reserve vermindering kapitaallasten

Substantiële incidentele meevallers worden in principe toegevoegd aan de reserve vermindering kapitaallasten. Deze kan worden ingezet om structureel ruimte te creëren binnen het meerjarenperspectief van de begroting.

Naast de incidentele meevallers is bij de Nota reserves en voorzieningen in november 2017 bij iedere reserve (voor zover mogelijk) een plafond ingesteld. Het surplus dat boven dit plafond uitgaat, wordt toegevoegd aan de reserve vermindering kapitaallasten.

Overheveling niet volledig bestede budgetten

Bij het niet volledig besteden van budgetten uit de 2^e bestuursrapportage vóór 31 december van het boekjaar, mag een bestemmingsreserve worden gevormd, waaruit in een volgend jaar deze specifieke lasten worden gedekt. Voorafgaand aan het opnieuw beschikbaar stellen van het budget wordt voorgesteld om in het daarop volgende boekjaar wel al uitgaven te doen ten laste van het nog door de raad opnieuw beschikbaar te stellen budget.

Uitgaven uit reserves

Wanneer uitgaven uit reserves gedekt worden en deze aan het einde van enig boekjaar niet volledig zijn uitgevoerd, maar in het daarop volgende jaar nog nodig zijn, is het toegestaan in het daarop volgende boekjaar al uitgaven te doen ten laste van het nog door de raad opnieuw beschikbaar te stellen budget.

Vorbereidingskrediet faciliterende en actieve grondexploitaties.

Wanneer de gemeente overweegt om zelf of in samenwerking met een projectontwikkelaar, een (uitleg)gebied te (laten)ontwikkelen, zullen hiervoor, met name in de initiatief- en voorbereidingsfase, kosten moeten worden gemaakt. Vervolgens kan definitief worden besloten om de gronden al dan niet in exploitatie te nemen of de exploitatie daarvan te faciliteren. Bij een actieve grondexploitatie ontwikkelt de gemeente de gronden zelf en bij een faciliterende grondexploitatie faciliteert de gemeente de randvoorwaarden ten behoeve van een gewenste ontwikkeling van gronden door een derde partij.

Het algemeen budgetrecht is een raadsbevoegdheid. Normaliter mag het college geen kosten voor grondexploitaties maken, alvorens de raad hiervoor middelen ter beschikking heeft gesteld. De raad kan het college echter de ruimte bieden om binnen kaders zelfstandig financiële besluiten hierover te nemen. Gezien de doorlooptijden van raadsvoorstellen is het ondoenlijk om met name bij de veelvoud aan kleinere projecten, per project een voorbereidingskrediet door de raad te laten vaststellen alvorens voorbereidende kosten kunnen worden gemaakt.

Om toch in de voorbereidingsfase al kosten te kunnen maken, deze op juiste wijze te registreren en dekking daarvoor te regelen, wordt het volgende voorgesteld:

Limiet

De raad geeft het college de ruimte om jaarlijks zonder voorafgaande tussenkomst van de raad tot een totaal bedrag van max. € 100.000 bestedingen te doen in verband met de voorbereiding van actieve- en faciliterende grondexploitaties, dit met inachtneming van de volgende voorwaarden die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) ten aanzien van voorbereidingskosten dwingend voorschrijft:

- De kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening; en
- De kosten mogen maximaal 5 jaar geactiveerd blijven. Na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve of faciliterende grondexploitatie danwel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.

De in de beginfasen te maken voorbereidingskosten zijn meestal planontwikkelingskosten, doch kunnen ook bestaan uit o.a. beheerskosten, sloopkosten, (strategische) verwervingskosten en rente. Afhankelijk van de indeling in een actieve- dan wel faciliterende grondexploitatie, zullen kosten die al worden gemaakt voordat het grondexploitatiecomplex mag worden geopend, conform het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden verantwoord onder "Immateriële Vaste Activa (ImVA)" danwel "Overlopende activa".

Overgang naar exploitatie

Worden deze plannen daadwerkelijk in ontwikkeling genomen, dan worden de onder ImVA danwel overlopende activa geactiveerde voorbereidingskosten overgeheveld naar het actieve of faciliterende grondexploitatiecomplex.

Afboeking

De op ImVA danwel overlopende activa verantwoorde kosten waarvan de 5 jaars-termijn in het actuele boekjaar verstrijkt, worden in dat actuele boekjaar afgeboekt ten laste van het jaarresultaat. Als dekking wordt hiervoor de Algemene reserve grondbedrijf gebruikt.

Risicobeheersing

Om te voorkomen dat op enig moment meer voorbereidingskosten worden gemaakt dan de Algemene reserve grondbedrijf kan afdekken, wordt met de verantwoording van kosten op het voorbereidingskrediet telkenmale ook een claim opgenomen op de Algemene reserve grondbedrijf.

Algemeen voorbereidingskrediet

Om de uitvoering van de projecten conform het meerjareninvesteringsplan (MIP) te kunnen realiseren is het noodzakelijk om de voorbereiding een jaar eerder te starten dan vermeld in het MIP.

Hiervoor wordt jaarlijks een algemeen voorbereidingskrediet ad € 250.000 beschikbaar te zijn ten behoeve van alle kredieten die in het MIP zijn opgenomen. In het jaar dat een bepaald project in het MIP is opgenomen, worden gemaakte voorbereidingskosten overgeheveld naar het krediet voor dat project. Op dit voorbereidingskrediet wordt niet afgeschreven.

Bovenstaande is reeds bepaald middels de 1^e bestuursrapportage 2013.

Naast bovenstaande investeringen van het MIP kunnen ook in de loop van het jaar nieuwe investeringen worden voorbereid. Deze staan dan nog niet op het MIP vermeld. Ook voor deze investeringen geldt dat voorbereidingskosten worden gemaakt, alvorens een kredietvoting aan de raad wordt voorgelegd.

De raad geeft het college de ruimte om jaarlijks zonder voorafgaande tussenkomst van de raad binnen het genoemde voorbereidingskrediet bestedingen te doen in verband met het maken van voorbereidingskosten voor (nieuwe) investeringen.

Indien de raad afwijzend besluit ten aanzien van de kredietvoting, dan dienen de gemaakte voorbereidingskosten ten laste te worden gebracht van de reserve vermindering kapitaallasten. Wordt het krediet wel gevoteerd, dan worden de voorbereidingskosten overgebracht naar het gevoteerde krediet.

Uitgangspunten Aantal inwoners

Voor de begroting 2019 wordt uitgegaan van een inwonertal van 32.000. Het werkelijk aantal inwoners op 1 januari 2018 is 31.765 inwoners.

Rentepercentage

In de begroting 2019 wordt een rekenpercentage toegepast van 2%. De rente voor langlopende leningen bedraagt per 1 mei 2018 voor een 10 jarige lineaire lening 0,64%, voor 20 jaar lineair 1,26% en voor 30 jaar lineair 1,56%.

De rente is sinds drie jaar historisch laag. De kans dat de rente stijgt, is groter dan dat deze daalt. Met een rekenrente van 2% is een veilige marge ingebouwd, zodat op het moment dat de rente stijgt de begroting niet onder druk komt te staan.

Aandachtspunten en aanvullende notities commissie BBV

Met ingang van 2017 zijn er wijzigingen aangebracht in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) alsmede zijn een aantal notities van de commissie BBV verschenen met dwingende voorschriften. Dit heeft er o.a. toe geleid dat wijzigingen zijn doorgevoerd in de financiële verordening 212, vastgesteld door de raad van 22 februari 2017.

De volgende elementen zijn van toepassing bij het opstellen van de begroting 2019 en volgende jaren.

Activeren van investeringen met maatschappelijk nut

Het activeren van investeringen met maatschappelijk nut heeft financiële effecten. Enerzijds leidt het activeren tot structurele kapitaallasten, die structureel gedekt moeten worden. Daarnaast kent het activeren op de langere termijn ook een kostenverhogend effect, namelijk de rentecomponent. Dit is een extra kostenpost, die is opgenomen in onze (meerjaren)-begroting en de beheerplannen.

Anderzijds kan het zijn, dat in de startjaren incidentele ruimte binnen de begroting ontstaat door een gefaseerde invoering (alleen nieuwe investeringen worden geactiveerd). Veelal werden investeringen in maatschappelijk nut gedekt uit incidentele middelen (reserves). Door te activeren zijn structurele middelen nodig in plaats van de eventueel beschikbare incidentele middelen. Het is natuurlijk ook mogelijk dat beschikbare incidentele middelen gebruikt worden voor de vorming van een bruteringsreserve. De structurele kapitaallasten kunnen dan gedekt worden uit deze bruteringsreserve.

Financiële kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 en de jaarrekeningstukken 2015 is de gemeente verplicht een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen. Deze kengetallen zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe uw financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van uw gemeente. Het is dan ook van belang dat de kengetallen door het college worden voorzien van een adequate toelichting. Vanuit de controle-

rende en kaderstellende rol is het aan de raad om eventueel bijstellingen te verlangen. Bij de invoering van de kengetallen is een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Een kengetal of de ontwikkeling van een kengetal is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Voor de toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde en worden ze betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie van uw gemeente.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld en gekoppeld aan het streefpercentage van de ECB voor de inflatie, zijnde 2%.

Looptijd grondexploitatiecomplex

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken is de richttermijn van een grondexploitatiecomplex maximaal 10 jaar. Deze 10 jaar moet voortschrijdend worden gezien en er kan alleen gemotiveerd van worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de begroting en de jaarstukken. De motivatie moet zijn voorzien van passende risico-beperkende beheersmaatregelen op basis van de specifieke omstandigheden. Hierbij kan gedacht worden aan:

- het hebben van daadwerkelijke afzetcontracten voor de periode verder dan 10 jaar;
- het hebben van herleidbare afspraken (intenties van projectontwikkelaars/corporaties) voor de periode verder dan 10 jaar;
- het hebben van harde opbrengsten in eerdere jaren die alle kosten van de exploitatie over de gehele looptijd op voorhand dekken;
- voor de berekening van het eindsaldo (en het bepalen van de mogelijke verliesvoorziening) niet rekenen met een indexering op de opbrengsten die verder liggen dan 10 jaar;
- andere maatregelen die de omvang van het geïnvesteerd vermogen beperken en daarmee de risico's verkleinen op onvoldoende dekking vanuit (nog te realiseren) grondexploitatiebaten.

Notitie Rente

In de notitie Rente 2017 wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. De bepalingen en

richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018. Eerdere toepassing bij de begroting 2017 was niet verplicht maar werd wel aanbevolen. Deze notitie heeft als doelstelling:

- het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering);
- stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken;
- het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

Voor het inzicht in de rentelasten van externe financiering, de berekening van het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening wordt het renteschema uit de notitie Rente opgenomen in de paragraaf financiering.

Rente

Bij de wijziging van het BBV en de invoering van de Vennootschapsbelasting (VPB) voor de lagere overheden is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt.

De toegestane toe te rekenen rente aan Bouwgronden in exploitatie (BIE) moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Dit percentage moet als volgt worden bepaald:

- het rentepercentage van de direct aan de grondexploitatie gerelateerde financiering in het geval van projectfinanciering;
- het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen, indien geen sprake is van projectfinanciering;

Het is niet toegestaan om rente toe te rekenen aan BIE over het eigen vermogen en als de gemeente geen externe financiering heeft.

Notitie Materiële vaste activa

De commissie BBV heeft in december 2017 de notitie Materiele vaste activa gepubliceerd over investeren, activeren, waarderen, afschrijven en onderhoud kapitaalgoederen.

In de notitie zijn in relatie tot materiele vaste activa relevante onderwerpen aan bod gekomen, zoals:

- omvangscriterium bij vaste activa
- afschrijvingsbeleid vaste activa
- stelsel- en schattingswijzigingen
- instellen van onderhoudsvoorzieningen.

Autorisatie van (restant)budgetten investeringen

Investeringsbudgetten worden door de raad vastgesteld, hetzij via de vastgestelde begroting, hetzij via een afzonderlijk besluit van de raad. Op basis van de Gemeentewet is een actieve informatieplicht van het college van burgemeester en wethouders aan de raad.

Bij routine-investeringen wordt regelmatig de behoefte gevoeld de investeringsbudgetten gedeeltelijk over te hevelen naar het volgende boekjaar. Dit om te voorkomen dat er (tijdelijk) geen budget is, maar toch uitgaven gedaan moeten kunnen worden. Wanneer een besparing ontstaat op de toegekende budgetten, is het aan de raad om te besluiten wat er met de restantbudgetten gebeurt. Met de raad moeten nog afspraken gemaakt worden, zoals:

- op welke moment gerapporteerd moet worden over de restantbudgetten en het voorstel om een budget af te sluiten danwel open te houden voor toekomstige uitgaven;
- het minimum bedrag wat overgeheveld kan worden (per gemeente te bepalen).

Deze afspraken (rapporteringscriteria) kunnen worden vastgesteld in de financiële verordening op grond van artikel 212 Gemeentewet.

Beheersing budget: termijn van open houden van een budget

In de praktijk blijkt hoe moeilijk het is om investeringsbudgetten te beheersen, omdat de looptijd van investeringen lang is. Het kan voorkomen dat investeringsbudgetten overschreden worden, termijnen van uitvoering niet gehaald worden en dat jaargrenzen onbedoeld worden gepasseerd. Door middel van de planning van het verloop van investeringen - waarin inzichtelijk is voor welk bedrag het budget uitgenut gaat worden - kan inzicht worden verkregen in een eventuele vertraging bij de uitvoering van het project.

Om te voorkomen dat investeringsbudgetten keer op keer door middel van een begrotingswijziging worden opgevoerd, kunnen hierover afspraken met de raad worden gemaakt. In de financiële verordening kan worden opgenomen hoe lang een investeringsbudget open kan worden gehouden, voordat deze vrijvalt. Met deze afspraak wordt duidelijk dat investeringsbudgetten die langer dan X jaar uitlopen, vrij vallen. Indien het investeringsbudget toch nog langer nodig is, moet het college dit aan de raad voorleggen door middel van een budgetvoorstel.

In de financiële verordening kan bijvoorbeeld het volgende worden opgenomen:

- het aantal keer dat een investeringsbudget overgeheveld mag worden;
- dat overheveling van een budget alleen is toegestaan om de met de raad afgesproken prestaties na te komen.

3. Vertaling hoofdlijnenakkoord 2018-2022

Passages hoofdlijnenakkoord	Vertaling naar kadernota 2019
Bevolking en bestuur	
16. Regionale samenwerking	
<p>Samenwerking met regiogemeenten en in gemeenschappelijke regelingen is geen doel op zich maar moet een aantoonbare meerwaarde (blijven) hebben. De resultaten van samenwerking in gemeenschappelijke regelingen moeten daarom ook meer meetbaar worden dan in het verleden. De Raad zal frequenter dan nu het geval is bestuurders van gemeenschappelijke regelingen gaan uitnodigen om met elkaar in commissieverband te spreken over actuele en toekomstige ontwikkelingen. Voorts zal er via de reguliere publicaties meer aandacht worden besteed aan de voorlichting over een aantal relevante gemeenschappelijke regelingen aan onze inwoners. De samenwerking met Maasgouw en Roerdalen (MER) heeft onder meer als doel kostenbesparingen te realiseren en biedt basis voor een zelfstandige gemeente Echt-Susteren op de middellange termijn.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>De samenwerking binnen het sociaal domein en bedrijfsvoering verdient verdere verbetering waarbij een kritische blik vanuit de moedergemeenten vereist is.</p>	<p><u>Sociaal Domein</u> De afdeling Sociaal Domein is vanaf 1 januari 2016 operationeel. Tot nu toe stond dit vooral in het teken van het organisatorisch borgen van de transitietaken en een goede dienstverlening aan klanten. Er is een goede basis aanwezig om de uitvoeringstaken verder door te ontwikkelen en de komende jaren te transformeren.</p> <p><u>Bedrijfsvoering</u> Per 1 juli 2017 is de afdeling Bedrijfsvoering (BV) als onderdeel van het Servicecentrum gestart. Deze afdeling voert bedrijfsvoeringstaken uit op het gebied van Financiën, HRM, Informatie & Automatisering en Digitale informatievoorziening (DIV). Het gaat daarbij om advies, service en beheer op bovenstaande taakvelden voor zowel de 3 deelnemende gemeenten als het Servicecentrum zelf. Ook deze afdeling maakt de komende jaren nog een transformatie door, namelijk van taakgericht werken naar integrale dienstverlening.</p> <p>De verschillende afdelingen van het Servicecentrum MER zijn nog volop in ontwikkeling en naar</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Vertaling naar kadernota 2019
	verwachting zal als gevolg hiervan in de komende periode van de deelnemende gemeenten nog de nodige aandacht (en mogelijk aanvullende besluitvorming) gevraagd worden.
<p>Investerings moeten een aantoonbare meerwaarde hebben voor onze gemeente. Op onderdelen kan een pas op de plaats en daarmee een matiging van het ambitieniveau een denkbare optie zijn. De gemeente Sittard-Geleen is ondanks haar geografische ligging als naaste buur geen partij waar vanuit samenwerkingsverbanden intensief mee wordt samengewerkt. Dit is vooral veroorzaakt door de geografische indeling van de provinciale regio's. Een aantal economische en ruimtelijke ontwikkelingen noodzaakt tot een intensivering van het contact.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Openbare orde en veiligheid</p>	
<p>17. Openbare orde en veiligheid</p>	
<p>Veiligheid begint bij leefbaarheid. Het moet voor burgers prettig zijn om in hun buurt te wonen. Hier levert het gemeentebestuur vanzelfsprekend een bijdrage aan. Toch moet er in bepaalde gevallen hard worden opgetreden. Voor criminaliteit en radicalisering is in onze gemeente geen plaats. Om dit te bereiken is er meer voorlichting en dialoog nodig tussen de belangrijkste actoren. Ondernijning van het openbaar bestuur wordt onder andere door het actief inzetten van de wet Bibob actief tegengegaan. De inzet van buurtpreventieteams wordt verder gestimuleerd en waar noodzakelijk geïntensiveerd. Zij hebben inmiddels een onmisbare bijdrage in het kader van de veiligheid en leefbaarheid.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>Het zerotolerance beleid ten aanzien van hennepsteelt en de aanpak van motorbendes wordt onverminderd gecontinueerd.</p>	<p>De aanpak van georganiseerde en ondernijnde criminaliteit vraagt om een goed georganiseerde overheid. De huidige capaciteit binnen het cluster Openbare Orde en Veiligheid is door de diverse ontwikkelingen binnen het beleidsterrein en de veranderende rol van de lokale overheid in de aan-</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
	pak van criminaliteit niet meer toereikend. Voor 2018 is voorzien in een capaciteitsuitbreiding van 1 fte om aan de gestegen vraag te voldoen, voor 2019 en verder is hiervoor structureel een bedrag nodig van € 46.000.
Burgernet wordt verder gepromoot. Waar mogelijk wordt de internationale samenwerking met hulpdiensten nog verder doorontwikkeld.	Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
Beheer openbare ruimte	
4. Groenbedrijf	
Met ingang van 2018 wordt het onderhoud van onze groenvoorzieningen, de onkruidbestrijding en een aantal andere uitvoeringstaken in de openbare ruimte weer in eigen beheer uitgevoerd. Wij beogen hiermee beter in te kunnen spelen op de lokale situatie door de uitvoering direct aan – en bij te kunnen sturen. De komende jaren zal dit verder doorontwikkeld worden met als uitgangspunten minimaal de instandhouding van het huidige onderhoudsniveau, waar mogelijk een verbetering van de kwaliteit, meer ruimte voor maatwerk en sturing op specifieke situaties, de inzet van WSW-ers, uitkeringsgerechtigden en overige inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt met als doel meer kwaliteit en kwantiteit binnen aanvaardbare kosten. Daar waar regionale samenwerking kostenvoordel oplevert, is dit bespreekbaar.	<p>Door te werken volgens het principe 'dicht bij de inwoner', worden de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden in het openbaar gebied snel, klantgericht en efficiënt uitgevoerd. Om deze werkwijze te kunnen volgen, is het grondgebied verdeeld in drie gebieden: Echt, Susteren en het buitengebied. Per gebied is een gebiedsopzichter aangewezen, die overzicht heeft van alle werkzaamheden in zijn gebied. De gebiedsopzichters van de buitendienst nemen direct contact met de inwoners op bij klachten en meldingen. Voor de vakdisciplines wegen, groen, riolering en afval zijn toezichthouders aangewezen.</p> <p>De dienstverleningsovereenkomst met Prio Verve is contractueel geëindigd per 31 december 2017. Op het gebied van het beheer van de openbare ruimte is besloten de gemeentelijke rol van register te wijzigen in die van uitvoerder. Waar nodig wordt de buitendienst in kennis, kunde en bezetting geschikt gemaakt voor haar nieuwe rol. Tevens wordt overgegaan tot het (gefaseerd) inschakelen van doelgroepmedewerkers (mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) op taken in de openbare ruimte.</p> <p>De projectorganisatie is op koers om de continuïteit van dienstverlening te waarborgen. De aanpak is er op gericht dat de tijdskritische maatregelen met voorrang worden genomen en vervolgens op zorgvuldige wijze een beslisdokument wordt voorbereid, waarmee wordt besloten tot de inrichting, werking en haalbaarheid van een eigen uitvoeringsorganisatie.</p>
5. Afvalbeleid	
In de komende periode zal de Raad een keuze maken om te komen tot een moderner en duurzamer beleid voor af-	De stijging van de hoeveelheden ingezameld rest- en gft afval is de afgelopen jaren afgeremd, maar de gemeente Echt-Susteren voldoet niet aan de landelijke doelstellingen zoals die door de rijksover-

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>valinzameling. Uitgangspunt hierbij is dat wordt ingezet op de landelijke ambities om het aantal kilo's restafval dat per persoon wordt aangeboden terug te brengen tot 100 kg in 2020 en 30 kg in 2025. De keuzes die nu worden gemaakt dienen daartoe als basis. Voorlichting, streven naar een breed draagvlak onder de inwoners en kinderen vanaf jonge leeftijd meenemen vormen hierin speerpunten. Daarnaast dient de keuze om te komen tot een andere wijze van inzameling in combinatie met een uitbreiding van de mogelijkheden voor de verschillende milieuparkjes, te leiden tot een aanzienlijke neerwaartse bijstelling van het tarief voor huishoudens.</p>	<p>heid in 2017 zijn vastgelegd in Landelijk Afvalbeheerplan 3 (LAP 3) De doelstelling voor de hoeveelheid restafval is voor 2020 vastgesteld op 100 kg/inwoner/jaar en voor 2025 op 30 kg/inwoner/jaar. In 2017 bedroeg de hoeveelheid restafval in Echt-Susteren 203 kg/inwoner/jaar. Naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad heeft het college opdracht gegeven om een afvalplan op te stellen met als doelstelling de hoeveelheid restafval te verminderen en de kosten te reduceren. Vooruitlopend op het nieuwe plan is in 2018 de communicatie gestart om zo veel mogelijk gft-afval uit het restafval te halen. In het regeerakkoord 2017 is opgenomen om de verbrandingsbelasting van het restafval vanaf 2019 tot 2022 te verhogen. De verhoging voor de gemeente Echt-Susteren bedraagt ongeveer € 90.000 per jaar. Dit wordt verwerkt in het tarief. Verder is de rijksoverheid met het programma 'Nederland circulair in 2050' gestart. In de circulaire economie worden producten en materialen hergebruikt en behouden grondstoffen hun waarde.</p>
<p>De raad zal actief betrokken worden bij deze transitie via een nader in te stellen raads werkgroep.</p>	<p>Het college heeft november 2017 opdracht gegeven aan het adviesbureau 'De Afvalspiegel' voor het opstellen van een nieuwe beleidsplan. Deze opdracht is voor een deel uitgewerkt, maar is op dit moment 'on hold' gezet in afwachting van de ontwikkelingen rondom de raads werkgroep. De raad wordt actief bij deze transitie betrokken via een nog in te stellen raads werkgroep. Voor zover vanuit de raad een beroep wordt gedaan op ambtelijke ondersteuning, is hiervoor een aanvullend budget nodig. Op basis van ervaring met eerdere raads werkgroepen, gaat het college uit van 0,5 fte (€ 40.000) aanvullend voor de gehele duur van de raads werkgroep. Dit bedrag wordt gedekt binnen de beschikbare budgetten voor afval. Om te komen tot één plan en om de kosten te beperken, is het wijs De Afvalspiegel ook in de advisering voor de raads werkgroep in te zetten. Het college stelt voor dat de raads werkgroep een strategische notitie uitwerkt ter besluitvorming. Binnen de budgetten van het taakveld Afval zijn geen financiële middelen beschikbaar ter dekking van de kosten van de raads werkgroep (adviesbureau, ambtelijke ondersteuning enz.).</p>
<p>7. Verkeer, vervoer en wegen</p>	
<p>In de afgelopen jaren zijn veel wegen en riolen gerenoveerd. Door de lage prijzen als gevolg van de economische omstandigheden is er veel meer gerealiseerd dan aanvankelijk was gepland. De prijzen zijn de laatste tijd gestegen waardoor we er rekening mee moeten houden dat de komende jaren met hetzelfde geld minder gereali-</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>seerd kan worden. Dit kan mogelijk leiden tot een herprioritering binnen het Meerjarig Investeringsprogramma (MIP). De bedragen die hiervoor gereserveerd zijn binnen de meerjarenbegroting blijven in stand en worden in de volgende jaarschijven doorgetrokken.</p> <p>De uitvoering van het huidige Gemeentelijk Verkeers – en Vervoersplan zal worden voortgezet.</p>	
<p>Er komt een nieuwe inventarisatie van verkeersonveilige situaties welke via een prioritering een plek krijgen in de nieuwe jaarschijven van het GVVP.</p> <p>Wij zijn bereid om extra middelen uit te trekken voor infrastructurale maatregelen die bijdragen aan een substantiële verbetering van de verkeersveiligheid. Daar waar er sprake is van provinciale wegen, zal de samenwerking met de provincie worden opgezocht.</p>	<p>In 2016 is het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan door de raad vastgesteld. Het plan heeft een looptijd van 2016 tot 2025 en bevat een uitvoeringslijst. Het uitvoeringsprogramma's wordt jaarlijks en afhankelijk van de prioriteiten van de uitvoeringslijst vastgesteld.</p> <p>Ten gevolge van een aantal recente ontwikkelingen zijn nieuwe verkeersonveilige situaties ontstaan. Deze situaties vragen om een structurele aanpak en financiering vanuit het meerjarig investeringsplan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De verkoop van de woningen van Bocage gaat sinds twee jaar voortvarend en de intensiteit en klachten over het kruispunt Peijerstraat-Peutenweg nemen toe. Om de verkeersafwikkeling en de veiligheid van het kruispunt te verbeteren worden enkele infrastructurale aanpassingen uitgevoerd. Verder wordt de veiligheid van de spoorwegovergang alsmede de voetgangersoversteekplaats (VOP) meegenomen. • Om het hardrijden op de Peijerstraat te voorkomen wordt een middengeleider aangelegd ter hoogte van de Smedenstraat. Deze wordt voorzien van een VOP om de oversteekbaarheid te verbeteren voor de voetgangers en fietsers tussen het centrum gebied Echt en de wijk Echt-Zuid en Gebroek. • Het centrum van Roosteren (Maasheuvel – Jan Petersstraat) staat bekend als een sluiproute voor de A2 en er wordt structureel te hard gereden. Een afwaardering van de 50 km/u weg naar een 30 km/u middels een herinrichting is gewenst om het sluiptraffic en hard rijden te ontmoedigen. De uitbreiding van VDL Nedcar heeft gevolgen voor de doorstroming, bereikbaarheid en verkeersveiligheid rondom Nieuwstadt. De fietsoversteken van de provinciale wegen N276 en N296 moeten op een aantal plaatsen bij de kernen Sleik, Susteren, Nieuwstadt en Roosteren worden verbeterd. De (financiële) gevolgen (cofinanciering) voor de gemeente zijn op dit moment nog niet inzichtelijk. • In navolging hiervan zijn de wegen Aan De Linde en Limbrichterstraat in Nieuwstadt 50 km wegen. In relatie tot de spoorwegovergang Limbrichterstraat ontvangen wij klachten over sluiptraffic en verkeersonveiligheid. De afwaardering van deze wegen van 50 km/u naar 30 km/uur is wenselijk. Hierdoor verbetert ook de veiligheid van de overweg en kan een dure aanpassing van de overweg achterwege blijven. Gebiedsvisie Pey: de doorstroming en verkeersafwikkeling van

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
	<p>het wegvak Houtstraat tot en met de Clarastraat en de Lisweg zijn volledig benut. Een structurele verkeerskundige oplossing is noodzakelijk om de veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid van Pey te behouden.</p> <p>Bovenstaande werkzaamheden worden in de begroting verwerkt in het Meerjareninvesteringsplan (MIP).</p>
<p>De infrastructurele maatregelen rondom de ontwikkeling van Nedcar zullen de komende jaren grote prioriteit hebben. Datzelfde geldt voor de verbreding van de A2. Goede doorstroming van het verkeer is een basisvereiste. Iedere variant kan slechts op onze medewerking rekenen indien er sprake is van een goede inpassing met respect voor mens, natuur en omgeving.</p> <p>De ontwikkeling van de snelfietsroute Noord-Zuid wordt in samenwerking met de provincie verder vorm gegeven. Met de provincie als concessiehouder zal het huidige aanbod van openbaar vervoer – met name tussen onze kernen – worden geëvalueerd.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>8. Vergroening</p>	
<p>Naast de reguliere wettelijke herplantplicht, worden er de komende periode tenminste 500 extra bomen geplant.</p>	<p>In het hoofdlijnenakkoord is aangegeven 500 extra bomen te planten. Invulling hiervan zal plaatsvinden door het planten van (extra) bomen in reconstructieprojecten dan wel afzonderlijke (groen)projecten. Uiteraard altijd op basis van nut/noodzaak en het begrip 'de juiste boom op de juiste plek'.</p> <p>Te denken valt bij actuele projecten bijvoorbeeld aan het levensbomenbos (initiatieffase), vergroening en speelruimte Maria Hoop (initiatieffase), leisurepark In de Bandert en de aanplant van extra bomen in het kader van compensatieverplichting bij kap bomen in waardevolle structuren conform de voorwaarden zoals die zijn opgenomen in de bomennota. Een en ander wordt in kaart gebracht waardoor deze doelstellingen tevens zijn te herleiden.</p>
<p>Er komt meer ruimte voor biodiversiteit van de bermen door deze actief te beplanten en te handhaven dat de bermen ook daadwerkelijk hun functie behouden.</p>	<p>De komende raadsperiode moet er aandacht zijn voor invasieve soorten (exoten) die gevolgen kunnen hebben voor inrichting, beheer en daarmee mogelijke extra kosten.</p> <p>Daarnaast is ook de biodiversiteit van de bermen een aandachtspunt. Geconstateerd is dat op meerdere plekken in de gemeente bermen onrechtmatig zijn omgeploegd hetgeen gevolgen kan hebben voor bloemen, planten en dieren. Er wordt een plan uitgewerkt om actief bermen in te zaaien en te beheren.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Voorts wordt een aantal gemeentelijke bouwkvelds ingezaaid met bloemenmengsels zodat deze als tijdelijke natuur met een ecologische functie worden ingezet. Hierbij dient er wel op gelet te worden dat er geen onevenredige overlast ontstaat voor zeer nabijgelegen woningen.</p>	<p>De gemeente heeft slechts enkele bouwkvelds in eigen beheer. Voorgesteld wordt om voor deze eigen kvelds jaarlijks een bedrag van € 4.000 euro te reserveren om invulling te geven aan de aanleg van tijdelijke natuur zoals omschreven in het hoofdlijnenakkoord. Het aangepast beheer van deze locaties kan binnen bestaand budget uitgevoerd worden.</p>
<p>Het reeds ingezette project om te komen tot een voedselbos wordt verder uitgevoerd en initiatieven om te komen tot een pluk – of kruidentuin worden positief benaderd.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>Wij staan positief ten opzichte van aansluiting bij de Statiegeldalliantie om zwerfafval tegen te gaan.</p>	<p>Het college wenst zich aan te sluiten bij de statiegeldalliantie. Statiegeld zorgt voor minder zwerfafval, minder dierenleed, minder opruimkosten en betere recycling van waardevolle materialen. Tevens kan statiegeld bijdragen aan lagere verbrandingskosten en daarmee een lagere afvalstoffenheffing. Plastic flesjes en blikjes zijn op dit moment verantwoordelijk voor zo'n 40 procent van het volume van het zwerfafval.</p>
<p>13. Duurzaamheid</p>	
<p>Als Cittaslow-gemeente willen wij verder bevorderen en investeren om duurzamer te gaan leven. De onlangs opgerichte Energiecoöperatie kan daarin een belangrijke rol spelen. Waar mogelijk sluiten wij graag aan bij provinciale en landelijke initiatieven.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>Op basis van het programmaplan Energie Midden-Limburg 2017-2020 zal er – in goed overleg met de Raadswerkgroep DMVO en de Energiecoöperatie – een duurzaamheidsbeleid worden ontwikkeld dat aan de Raad wordt voorgelegd.</p>	<p>De raad heeft in 2015 het initiatief genomen om op het gebied van Duurzaamheid en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen een aanpak/agenda te bepalen en projecten te formuleren met als resultaat de <i>'Roadmap Energie'</i>. Hierin zijn duurzaamheidsprojecten geformuleerd voor de korte termijn (tot en met maart 2018). Het college is doende met de uitvoering van de duurzaamheidsprojecten voor de korte termijn.</p> <p>In Echt-Susteren functioneert een raads werkgroep Duurzaam en Maatschappelijk Verantwoord ondernemen. Deze raads werkgroep had zich ten doel gesteld (zie besluitvorming <i>'Roadmap energie'</i>) om een voorstel aan te bieden aan de formateur/coalitiepartijen met suggesties voor nieuwe duurzaamheidsbeleid en uitvoering. De energiecoöperatie heeft zich aangesloten met als doel om een gezamenlijk voorstel aan te bieden. Binnen de raads werkgroep was er geen consensus. De energiecoöperatie zal het voorstel uit eigen naam wel aanbieden. Afsproken is dat via deze weg de ambtelijke suggesties meegegeven worden ter inspiratie voor de nieuwe raad/coalitiepartijen.</p> <p>In de komende raadsperiode zullen met name concrete doelen geformuleerd moeten worden ten aanzien van de realisatie van bronnen voor het opwekken van duurzame energie. Het betreft zonneparken en windturbines.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
	<p>Energietransitie Er zal in de toekomst vaker advies/capaciteit ingehuurd moeten worden waar dit voorheen maar zeer beperkt gebeurde, nu de ontwikkelingen op het vlak van de Energietransitie in een hoge versnelling zitten. Voor een efficiënte en snelle werkwijze en doorontwikkeling in dit werkveld wordt daarom voorgesteld om met ingang van 2019 jaarlijks € 7.000 toe te kennen.</p> <p>Klimaatakkoord Zeer actueel is het landelijke Klimaatakkoord dat met alle stakeholders op dit moment (juni 2018) op Rijksniveau wordt voorbereid en wordt gesloten. Duidelijk is al dat er een Warmtetransitieplan moet worden ontwikkeld voor 2021. Per 1 juli 2018 vervalt het recht op een gasaansluiting en wordt dit vervangen door een warmterecht. De gaskraan in Groningen gaat dicht. De gemeente krijgt de regierol om samen met stakeholders (woningstichting, wijken, Enexis) een strategie te ontwikkelen hoe de woningen e.d. van gas los komen, welke wijken als eerste aangepakt gaan worden en hoe dit gefinancierd wordt. In Limburg is het idee om de Regionale Energie Alliantie (REA) een rol te geven in de centrale ondersteuning. Voor een gemeentelijk warmteplan kan nog geen inschatting gemaakt worden van de kosten. Ook is extra capaciteit nodig. Voor de gemeentelijke ondersteuning van de Regionale Energiealliantie wordt € 5.000 ingeschat. Voorgesteld wordt om dit te financieren vanuit het reserve Regiofonds.</p> <p>Duurzaamheidsmaatregelen In de Wet Milieubeheer is de verplichting opgenomen dat duurzaamheidsmaatregelen die binnen vijf jaar kunnen worden terugverdiend verplicht moeten worden uitgevoerd. Als overheid hebben wij een voorbeeldfunctie voor onze gemeentelijke gebouwen. Gestreefd wordt alle eigen gebouwen naar Energielabel B te brengen en daarnaast te voldoen aan de wettelijke verplichting om te investeren in duurzaamheidsmaatregelen die zich in 5 jaar terugverdienen. Hiertoe wordt in 2018 een strategie/aanpak opgesteld met per gebouwen, maatregelen en kosten en een prioritering. Hieruit volgt een voorstel voor investeringen in 2019. Het Meerjarenonderhoudsprogramma Gemeentelijke Gebouwen (MJOP) wordt in 2019 geactualiseerd. In het MJOP is nu geen geld gereserveerd voor duurzaamheidsmaatregelen. Wel wordt bekeken of bovenstaande duurzaamheidsmaatregelen gecombineerd kunnen worden met reguliere onderhoudsmaatregelen, waardoor de terugverdientijd verkort wordt. In de actualisatie worden ook duurzaamheidsmaatregelen meegenomen.</p> <p>Duurzaamheidsvisie en personele capaciteit In samenwerking met de raad wordt in 2018 een duurzaamheidsvisie opgesteld. De financiële con-</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
	<p>sequenties van deze visie zijn afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden. Daarom wordt bij het bespreken van de definitieve duurzaamheidsvisie in de raad een financieel voorstel (begrotingswijziging) gevoegd.</p> <p>Op dit moment is 0,6 fte beschikbaar voor duurzaamheid (beleidsmatig). Om invulling te kunnen geven aan het coalitieakkoord en de verschillende wettelijk opgelegde verplichtingen wordt ingeschat dat voor de jaren 2019, 2020 en 2021 0,5 fte structureel extra nodig is. De kosten daarvoor worden geraamd op € 30.000.</p>
<p>Lokaal zal voorts worden geïnvesteerd in het verder verduurzamen van onze gemeentelijke gebouwen, het daar waar mogelijk bevorderen van toepassing van duurzame energie en het inzetten op hergebruik van grondstoffen in de openbare ruimte. Ook stimuleren wij het terugbrengen van de vraag naar energie. Wij streven met onze samenwerkingspartners naar de realisatie van de landelijke doelstellingen op het gebied van duurzaam opwekken van energie. De mogelijkheden voor zonneparken worden daartoe verruimd. Daarnaast zullen particulieren, bedrijven en andere (semi-) overheden nadrukkelijk worden uitgenodigd om gebruikte maken van de (landelijke) subsidie-mogelijkheden alsmede de duurzaamheidsleningen die door de provincie worden verstrekt.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Onderwijs</p>	
<p>10. Jongeren en jonge gezinnen</p>	
<p>Nederland kent 20 krimp- en anticipeergebieden. Dit zijn regio's die kampen met een bevolkingsdaling of daar in de toekomst mee te maken krijgen. Onze gemeente ligt in een anticipeergebied. Om de vergrijzing tegen te gaan en te voorkomen dat jongeren wegtrekken moet het aantrekkelijk zijn voor jongeren en jonge gezinnen om zich binnen onze gemeente te vestigen. Echt-Susteren moet een brui-</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>sende gemeente zijn die jongeren en jonge gezinnen aan zich bindt. Als gevolg van de aantrekkende werkgelegenheid en de behoefte aan goede gemotiveerde arbeidskrachten, is het hebben van een aantrekkelijke leefomgeving steeds belangrijker. Buiten het lokale aanbod aan werk, is er – ondanks het ontbreken van hoogwaardige kennisinstututen, ziekenhuizen en Hbo-instellingen in onze gemeente- voldoende werkgelegenheid voor hoogopgeleiden binnen een redelijke reisafstand die zowel met het openbaar vervoer als met eigen vervoer goed bereikbaar zijn. Wij willen onze gemeente daarom verder gaan ontwikkelen en actief promoten als centraal gelegen aantrekkelijke woon – , werk – en leefgemeente in Limburg met ruime mogelijkheden op het gebied van wonen, werken, onderwijs, sport en recreatie.</p> <p>De gemeente werkt welwillend mee en faciliteert waar het kan bij initiatieven voor het organiseren van grootschalige buitenevenementen en festivals voor de jeugd.</p> <p>Voor de allerjongsten zorgen wij voor voldoende speelvoorzieningen in wijken met veel jonge kinderen en streven wij zoveel als mogelijk naar behoud van kinderopvang, peuterspeelzalen en basisscholen in de hele gemeente.</p>	

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
Cultuur & Sport	
11. Sport – en accommodatiebeleid	
<p>Wij continueren het bestaande kleine kernenbeleid waarbij sportvoorzieningen zoveel als mogelijk voor de kernen blijven behouden. Van bovenaf zal niet worden ingezet op fusies van verenigingen of het samenvoegen van accommodaties. Mochten er signalen van onderop komen waar-</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>bij verenigingen zich actief melden met fusieplannen, dan zijn wij bereid tot aanvullende investeringen in de nieuwe gemeenschappelijke accommodatie. De bestaande projecten op de Bandert worden verder afgerond. Eventuele nieuwe ontwikkelingen zullen afzonderlijk aan de Raad worden voorgelegd.</p>	
<p>Er komt een regeling om een aantal (jeugdige) topsporters financieel te ondersteunen in hun talentontwikkeling.</p>	<p>Hiervoor moet beleid opgesteld worden, waarbij de volgende werkwijze wordt voorgesteld:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inventarisatie topsporten 2. Formuleren speerpunten van beleid (analogie provincie) 3. Uitwerking regeling <p>In de begroting wordt vanaf 2019 € 25.000 opgenomen.</p> <p>Zie ook onder 12. Cultuur en evenementen (contactpersoon verenigingen)</p>
<p>12. Cultuur en verenigingsleven</p>	
<p>Wij koesteren onze eigen identiteit en de lokale volkscultuur. Grote evenementen zoals bijvoorbeeld de Heiligdomsvaart, Zuid Limburgs Federatiefest en Bondsschuttersfeesten blijven wij ondersteunen.</p>	<p>Om de doelstelling op onder andere het gebied van recreatie & toerisme te realiseren zijn er de afgelopen jaren door de gemeente evenementen (o.a. open dag gemeente, beleefweekenden, Cittafeste en Neustadt-bezoeken) georganiseerd. Daarnaast worden door particulieren evenementen (bv. Heiligdomsvaart, ZLF kernenomloop (in 2018 wordt deze overigens niet verreden)) georganiseerd die de nodige capaciteit vergen. Voor 2018 staat de herdenking Eerste Wereldoorlog op de rol. De ambitie ten aanzien van de aanpak van eigen evenementen en de wens van een professionele begeleiding van evenementen van derden zijn zodanig dat dit niet met de bestaande capaciteit en middelen ingevuld kan worden. Daarom moet de ambitie voor het organiseren/begeleiden van evenementen bijgesteld worden of moeten er capaciteit en middelen beschikbaar gesteld worden.</p>
<p>Wij streven ernaar om onze cultuurhistorie zoveel mogelijk in stand te houden of weer zichtbaar te maken. Het bestaande cultuurbeleid wordt voortgezet waarbij wij open staan voor nieuwe uitingen van cultuur die specifiek zijn gericht op jongeren. De realisatie van het voormalig gemeentehuis aan de Plats en de voorzieningen voor grotere evenementen in het Connect College worden op korte termijn gerealiseerd. Hiermee ontstaat een cultuurhuis waar het Museum voor de Vrouw, de heemkundevereniging, Veldeke, de stichting Dr. Edith Stein, de harmonie en</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>vele anderen een vaste plaats kunnen krijgen.</p> <p>De subsidieplafonds voor verenigingen zullen zoals afgesproken met ingang van 2019 tot 10% worden verhoogd.</p>	<p>De beschikbare budgetten voor de jaarlijkse subsidies aan de vrijwilligersorganisatie zijn niet toereikend om de subsidiebedragen volgens de vigerende subsidieregelingen te verlenen. De tekorten zijn met name ontstaan door wijziging van de subsidiabele kosten (denk aan huurtarieven, bondskosten, aantallen leden, wijzigingen aantal verenigingen). Om dit tekort op te vangen is met ingang van 2012 een korting toegepast op de beschikbare budgetten voor de subsidies.</p> <p>Om de in 2012 doorgevoerde korting ongedaan te maken en een goede integrale afweging te maken ten aanzien van de subsidieverleningen en beschikbare budgetten wordt voorgesteld een verhoging van de budgetten met € 72.400 door te voeren. Door de subsidies aan de ouderenverenigingen ten bedrage van € 22.400 te dekken uit beschikbare Wmo-uitvoeringsbudgetten, resteert een noodzakelijke ophoging van € 50.000 van het subsidiebudget.</p>
<p>In Susteren zal de Beeldentuin een nieuwe impuls krijgen. Onze vrijwilligers in de zorg en voor het verenigingsleven zijn onmisbaar. Bezien zal worden hoe aan hen nog meer waardering kan worden gegeven alsmede hoe een nog grotere groep vrijwilligers geënthousiasmeerd kan worden om zich in te zetten voor de samenleving.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>Voor verenigingen komt er – analoog aan de bedrijvencontactfunctionaris – een vaste contactpersoon aan wie alle vragen die betrekking hebben op de gemeente gesteld kunnen worden.</p>	<p>Een uitbreiding van de personeelsformatie voor het beleidsterrein welzijn, sport en cultuur met één fte (€ 50.000) is noodzakelijk. De werkzaamheden op dit beleidsterrein zijn door de bestuurlijke ambities in grote mate toegenomen. Thans worden wederom extra ambities (ondersteuning Topsporttalenten, verenigingsfunctionaris) toegevoegd.</p> <p>Voor het opvangen van personele piekbelastingen (evenementen, ondersteuning diverse raads-werkgroepen) wordt voorgesteld een jaarlijks budget beschikbaar te stellen van € 100.000.</p>
<p>2. Sociaal Domein</p>	
<p>Het bijstandsbestand is de laatste jaren aanzienlijk veranderd. De komende jaren zal de focus naast op de reguliere doelgroepen vooral liggen op het werk-fit maken en houden van specifieke doelgroepen zoals statushouders en inwoners met een Wajonguitkering. Wie kan werken, moet ook werken. Daarnaast blijft de bijstand een vangnet voor diegenen die echt niet in staat zijn om te werken. Waar mogelijk zal van hen wel een tegenprestatie worden verwacht als vrijwilliger of mantelzorger. Westrom blijft on-</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>ze partner in de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening en zal ook een rol blijven houden in de begeleiding van de nieuwe doelgroepen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Wel zal er nog meer gestuurd moeten worden op de bedrijfsvoering van Westrom om het structurele tekort de komende jaren verder terug te brengen.</p>	
<p>Het onlangs opgestarte project om statushouders maximaal te laten integreren in onze samenleving wordt onverminderd doorgezet. Door het aanleren van de Nederlandse taal, extra begeleiding bij het wettelijke inburgeringstraject, werkstages en werkervaringsplekken, Maatjesprojecten en sociale integratie komt er enerzijds een redelijk uitzicht op een betaalde baan maar vooral zicht op maximale integratie waardoor deze nieuwe inwoners zich ook echt inwoners van Echt-Susteren gaan voelen.</p>	<p>Het bestand statushouders in de bijstand is handmatig in beeld gebracht. Op basis van die informatie is gebleken dat een kwart van het bestand bestaat uit statushouders die lastig aan het werk komen. Integreren en echt meedoen staan daardoor onder druk zowel voor de statushouder zelf als voor zijn gezinsleden. Via het pilot project integrale aanpak statushouders wordt ingezet om dit tij te keren en de bijstandsafhankelijkheid en integratie gericht aan te pakken. De aanpak moet ervoor zorgen dat de participatiemogelijkheden van de statushouder en zijn gezin in de Nederlandse samenleving verbeteren. Met de aanpak wordt tevens invulling gegeven aan de wettelijke verplichtingen m.b.t. een door de gemeente in te richten Participatie-verklaringstraject en de zorg voor maatschappelijke begeleiding. De hoofdonderdelen van de aanpak zijn: directe actie bij vestiging. Het opstellen van een persoonsprofiel via assessment met betrekking tot de mogelijkheden en onmogelijkheden. Het opstellen van een Persoonlijk Plan van aanpak op basis van dat Profiel. Het beschikbaar stellen en koppelen van een trajectbegeleider en persoonlijk aanspreekpunt aan elke statushouder die de persoon en de voortgang met betrekking tot het plan van aanpak volgt. Intensieve taalondersteuning op maat, naast het verplichte inburgeringstraject. Actieve participatie in werk(ervaring) en buurt. De huisvesting van nieuw te vestigen statushouders wordt tevens geïntegreerd in het traject. Voor deze groep wordt de profilering en het assessment al georganiseerd op het asielzoekerscentrum en wordt op basis van het profiel gestart met activiteiten vanuit het COA en de arbeidsmarktregio. De gemeente faciliteert de aanpak, mede op basis van de verkregen rijks gelden. In de aanpak wordt nauw samengewerkt met de arbeidsmarktregio, de uitvoeringsorganisatie Sociaal domein, Menswel, AZC en COA, evenals de Woningcorporaties.</p>
<p>Voor onze oudere en hulpbehoevende inwoners blijven wij een WMO-vriendelijke gemeente. De mensen die onze gemeente hebben gemaakt tot wat hij nu is, verdienen een waardige oude dag. Het instrument van Huiskamer (+) – projecten is de afgelopen jaren succesvol gebleken. Dit zal dan ook worden gecontinueerd en waar er een aantoonbare behoefte bestaat verder worden uitgebreid.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>Voor beginnend dementerende inwoners komt er als pilot een Huiskamer Extra op de Bandert waar professionele</p>	<p>Een nieuwe ontwikkeling, in 2017 in gang gezet, biedt de huiskamer-extra. In deze nieuwe vorm van dagbesteding kunnen cliënten met beginnende dementie en hun mantelzorgers worden begeleid,</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>en persoonlijke zorg geboden kan worden en cliënten in een huiselijke setting worden opgevangen.</p>	<p>ontvangen de juiste zorg en ondersteuning, en kunnen met lotgenoten ervaringen uitwisselen en leren omgaan met het ziektebeeld. Er kunnen 10-12 mensen met dementie, plus hun mantelzorgers (groeps grootte: 20-24 personen) begeleid worden. Het project huiskamer-extra is niet geschikt voor mensen met ernstige dementiële verschijnselen zoals dwalen en weglopen, of die grensoverschrijdend gedrag vertonen. Hierdoor kan een overplaatsing naar een reguliere dagbehandeling nodig zijn. Naar verwachting worden de huiskamer-extra projecten in het laatste kwartaal 2018 geopend. Het project gaat als pilot van start voor de duur van twee jaar.</p> <p>Ook de situering van het huiskamer-extra project is van belang. In een rustige parkachtige setting met voldoende mogelijkheden tot bewegen voelen cliënten en mantelzorgers zich fitter en verbetert de algehele conditie. Een goede algehele conditie zorgt er indirect voor dat ze actiever kunnen zijn en langer kunnen blijven meedoen.</p> <p>Het gezondheidszorgbeleid is erop gericht om mensen met dementie zolang mogelijk verantwoord thuis te laten wonen. Dat is alleen haalbaar als er voldoende en adequate zorg en ondersteuning geboden wordt aan mensen met dementie en hun mantelzorgers. Cruciaal hierin zijn informatie, emotionele, sociale en praktische steun en respijt-zorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers c.q. betrokken naaste(n). Thuis kunnen wonen betekent voor deze mensen dat hun kwaliteit van leven beter is, kwaliteit van leven staat hoog in het vaandel bij de gemeente Echt-Susteren. Daarnaast is opname in het verpleeghuis vele malen duurder dan thuis wonen. In de uitwerking/voorbereiding is nadrukkelijk rekening gehouden met de input (inhoudelijk en ook financieel) van zorgverzekeraars via de consulente dementie. In Echt-Susteren ontstaat als gevolg van de aanwezigheid en samenwerking van de partners mogelijk een 'expertisecentrum dementie'.</p>
<p>Voor inwoners met psychische beperkingen die nu vaak aan huis gebonden zijn, zal worden bezien of er eveneens een voorziening kan komen waarin zij samen kunnen komen met als doel weer meer richting aan hun leven te geven.</p> <p>Onderzocht zal worden of er behoefte is aan een vast ontmoetingsmoment voor de vele veteranen en eventueel andere mensen met geüniformeerde beroepen in onze gemeente. Mocht hieraan behoefte zijn, dan kan dit via een van de reguliere huiskamers gefaciliteerd worden gedurende de momenten dat deze niet in gebruik is als Huiskamer (+).</p>	<p>Afhankelijk van de manier van uitwerken kunnen de financiële consequenties hiervan pas in beeld gebracht worden.</p>
<p>Het beleid rondom overige voorzieningen als Hulp bij de Huishouding, begeleiding en hulpmiddelen blijft ongewij-</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>zigt tenzij er nieuwe ontwikkelingen komen van rijkswege. De inzet van mantelzorgers is en blijft onbetaalbaar. Daar waar de belasting (tijdelijk) te zwaar dreigt te worden, wordt samen naar passende oplossingen gezocht. De sociale wijkteams hebben hierin een signalerende en coördinerende rol.</p>	
<p>Het huidige beleid op het gebied van jeugdzorg wordt gecontinueerd maar er dient wel hand gehouden te worden aan de ontwikkeling van de kosten. Onze gemeente is de afgelopen jaren niet geconfronteerd met tekorten maar zowel de vraag als de kosten van het aanbod zijn stijgende. Met het Centrum voor Jeugd en Gezin zal worden bekeken welke beheersmaatregelen kunnen worden doorgevoerd zonder dat de noodzakelijke zorg voor de kinderen schade wordt aangedaan. Hierbij wordt onder meer ingezet op versterking van de preventieve functie, het verder doorvoeren van efficiencymaatregelen en het faciliteren van huisartsen door bijvoorbeeld praktijkondersteuners.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>
<p>Het Rijk heeft besloten om de budgetten voor de drie pijlers Participatie, WMO en Jeugd met ingang van 2019 te ontschotten en deel uit te laten maken van de Algemene Uitkering. Wij kiezen ervoor om de budgetten op basis van de bedragen uit de begroting 2018 te oormerken voor het sociaal domein en mogelijke tekorten binnen bepaalde pijlers binnen het programma op te vangen. Overschotten blijven geoormerkt beschikbaar binnen de bestaande (egalisatie-) reserves voor het sociaal domein.</p>	<p>Op deze manier wordt het in de begroting 2019 en volgende meerjarenramingen verwerkt.</p> <p>Voorgesteld wordt om de huidige programma's 6. Sociale werkvoorzieningen en werkgelegenheid en programma 7 Maatschappelijke voorzieningen samen te voegen tot één programma Sociaal domein. Dit wordt bij de Kadernota 2019 als een apart beslispunt opgenomen in het raadsbesluit bij de kadernota 2019.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Sociale voorzieningen en werkgelegenheid</p>	
<p>3. Armoedebelief</p>	

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Het tegengaan van armoede zal de komende periode extra aandacht krijgen. Het huidige beleid zal worden geëvalueerd en in de evaluatie zullen ook best practices uit andere gemeenten worden betrokken.</p> <p>Er zal een meer gestructureerde en integrale benadering worden uitgewerkt, waarbij preventie voorop staat. Vroegsignalering moet daarom meer op de kaart komen bij onder andere sociale wijkteams, voedsel – en kledingbank, scholen en andere betrokken partijen.</p> <p>Waar noodzakelijk kan het beleid richting specifieke doelgroepen worden bijgesteld. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan 50-plussers, niet-uitkeringsgerechtigden, kinderen etc.</p> <p>Waar noodzakelijk kunnen hulpverleners hiertoe extra worden geschoold. Bijzondere aandacht krijgt de schuldenproblematiek. Meer dan in het verleden zal worden ingezet op een preventieve aanpak om schulden te voorkomen. Schuldhulpverlening krijgt een meer integraal karakter waarbij gekeken wordt naar de wijze waarop inwoners worden ondersteund bij het vinden van oplossingen voor de financiële problemen enerzijds en anderzijds komt er meer oog voor het voorkomen van problematische schulden voor preventie en nazorg. Bezien wordt hoe de communicatie met de specifieke doelgroep geïntensiveerd kan worden, bijvoorbeeld door een nog betere voorlichting en fysiek aan het loket.</p> <p>Om de Raad maximaal te betrekken zal er een Werkgroep Armoedebeleid worden ingericht.</p>	<p>Voorgesteld wordt om de noodzakelijke capaciteit voor ondersteuning te putten uit de middelen (jaarlijks € 100.000) waarvan uw raad wordt voorgesteld deze ter beschikking te stellen om specifieke capaciteitsproblemen te kunnen afdoen. (Zie voor omschrijving onder 12 cultuur en verenigingsleven).</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Maatschappelijke voorzieningen</p>	
<p>9. Gemeenschapshuizen</p>	

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Wij koesteren de bestaande gemeenschapsvoorzieningen in de negen kernen. Waar mogelijk of noodzakelijk wordt in overleg met de stichtingsbesturen bezien of de bezettingsgraden omhoog kunnen waardoor extra inkomsten kunnen worden gegenereerd. In kernen waar geen gemeenschapshuis is, wordt in overleg met lokale exploitanten van zalen bezien hoe de zaalfunctie behouden kan worden.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting</p>	
<p>14. Volkshuisvesting en woningbouw</p>	
<p>De huidige economische situatie alsmede de gunstige geografische ligging van onze gemeente rechtvaardigen een uitbreiding van de mogelijkheden om voor verschillende doelgroepen te bouwen ten opzichte van de huidige kaders. In regionaal verband en met goedkeuring van de provincie zal hierop fors worden ingezet. Met de woningcorporaties wordt ingezet op de realisatie van betaalbare woningen voor de verschillende doelgroepen zoals starters, (jonge) gezinnen en senioren. Zo is er een maatschappelijke trend dat er steeds meer eenpersoonshuishoudens komen terwijl het absolute inwoneraantal niet toeneemt. Meer inspelen op de veranderende vraag zal dan ook het credo zijn. Creatieve mogelijkheden voor verschillende doelgroepen worden daarbij niet uit de weg gegaan. Daar waar de corporaties die op dit moment werkzaam zijn in onze gemeente niet bereid of in staat zijn om hierin te investeren, zal op zoek worden gegaan naar andere corporaties die wel bereid zijn om dit te doen. Het huidige woningbouwbeleid zal worden gecontinueerd. Voor "oude" projecten en initiatieven waarvan de kans</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>klein is dat deze in de toekomst ooit worden gerealiseerd, worden trajecten opgestart om de toegekende bouwtitels op termijn te kunnen schrappen. De gemeente zal dit niet financieel compenseren. Wij blijven inzetten op woningbouwontwikkeling in de vrije sector in onze verschillende kernen.</p>	
<p>Het verstrekken van startersleningen wordt gehandhaafd</p>	<p>Sinds 2013 heeft de gemeente Echt-Susteren de verordening startersleningen ingevoerd. De bedoeling van de starterslening is om het starters op de woningmarkt, die vaak onvoldoende geld kunnen lenen bij een bank, toch mogelijk te maken om met behulp van een aanvullende lening van de gemeente hun eerste woning te verwerven. Na een aflossingsvrije periode betalen de starters deze leningen tegen een marktconforme rente (via Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)) terug aan de gemeente. In 2017 hebben 17 mensen gebruik gemaakt van een starterslening, vanaf 2013 in totaal 58 mensen (stand per 20 maart 2018). De interesse voor de starterslening is nog steeds duidelijk aanwezig. De Raad heeft voor deze regeling voor dienstjaar 2018 reeds € 100.000 uit de algemene middelen beschikbaar gesteld. De Provincie en de gemeente financieren de startersleningen (75% resp. 25%). Concreet betekent dit dat er in 2018 € 400.000 (gemeente € 100.000 + Provincie € 300.000) beschikbaar zijn om starters in Echt-Susteren aan hun eerste woning te helpen. Over de afgelopen jaren bedroeg de gemiddelde lening ca. € 26.000. Gezien de nog steeds aanwezige belangstelling en vanwege de gemeentelijke ambities op het gebied van wonen, woningbouw en leefbaarheid wordt voorgesteld de verordening startersleningen ook in 2019 voort te zetten. Er van uitgaande dat de Provincie ook in 2019 de regeling voort zal zetten, wordt daarom voorgesteld om ook voor 2019 € 100.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de verordening startersleningen.</p>
<p>Huisvesting van arbeidsmigranten verdient hoge prioriteit. Huisvesten van deze doelgroep op vakantieparken heeft zijn langste tijd gehad. Verplaatsen naar bestaande woningen in de verschillende kernen is ons inziens geen oplossing. Daarom zullen in overleg met de verschillende stakeholders de mogelijkheden worden onderzocht om arbeidsmigranten in passende omvang en goed geëquipeerde voorzieningen te huisvesten. Ook dienen er in regionaal verband afspraken te worden gemaakt om te komen tot een evenwichtige spreiding van de voorzieningen voor arbeidsmigranten.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>15. Ruimtelijke ordening</p>	
<p>Wij staan voor een goede ruimtelijke ordening voor het grondgebied van onze gemeente. Naast de bescherming van de waardevolle gebieden (natuur, archeologie, agrarisch) dient er maximale ruimte te zijn voor ontwikkelingen voor burgers en bedrijven. Initiatieven van burgers en bedrijven kunnen rekenen op een uitnodigende houding van de gemeentelijke overheid. Wij zoeken naar kansen en uitdagingen en zijn slechts afwijzend als hogere waarden en daadwerkelijk belangen van de omgeving dat vragen. Uitgangspunt is dat wij zoeken naar legalisatiemogelijkheden voor bestaande bouwwerken en gebouwen zolang die geen ontoelaatbare inbreuk op de ruimtelijke uitgangspunten vormen. Ten aanzien van de vestiging van nieuwe megastallen in onze gemeente volgen wij het landelijk en provinciaal beleid met als aanvulling dat de gemeente deze raadsperiode niet meewerkt aan de vestiging van nieuwe megastallen.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
<p>Omgevingsrecht</p>	
<p>14. Volkshuisvesting en woningbouw</p>	
<p>De huidige Welstandscommissie is onlangs ingesteld voor een periode van twee jaar. Gedurende deze periode zal worden onderzocht of de Welstandscommissie in haar huidige vorm kan worden opgeheven en welke (minimale) alternatieven noodzakelijk zijn om monumenten en belangrijke gebouwen te behouden zodat deze na afloop van de huidige benoemingstermijn kunnen worden geïmplementeerd.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
Economische zaken en grondexploitaties	
1. Economie en arbeidsmarkt	
<p>Onze gemeente is met 3,1% een van de gemeenten met de laagste werkloosheid van Limburg. Ons streven is dit cijfer de komende jaren nog verder terug te brengen. De gemeente realiseert uiteraard geen banen, dat doet het bedrijfsleven. Onze missie is dan ook het bedrijfsleven nog meer dan in het verleden te stimuleren en faciliteren om te investeren in werkgelegenheid, uiteraard met voldoende oog voor een goede balans met mens en omgeving. Er komt een evaluatie van het bestaande aanbod aan beschikbare vestigingslocaties voor bedrijven op basis waarvan bezien wordt of uitbreiding van het bestaande aanbod noodzakelijk is. Alvorens uit te breiden, zal worden bezien of via herstructurering van bestaande locaties vernieuwen nog mogelijk is. Concurrerende grondprijzen blijven uitgangspunt.</p>	<p>Via de 1^e bestuursrapportage 2018 zijn hiervoor in 2018 en 2019 onderzoeksbudgetten gevraagd.</p>
<p>Er wordt een actiever beleid ingezet om winkelleegstand tegen te gaan. Via het verder door te ontwikkelen Ondernemersloket worden ondernemers in de toekomst (nog) beter gefaciliteerd.</p>	<p>Speerpunten in het gemeentelijk economisch beleid zijn de ondersteuning van de bestaande ondernemers en de werving van nieuwe ondernemers. Ondersteuning van de bestaande ondernemers gebeurt momenteel door een stevige invulling van de rol van bedrijvencontactfunctionaris: weten wat er speelt, contact houden met de ondernemers en waar nodig en mogelijk ondersteuning bij procedures. Begin 2019 wordt onderzocht op welke onderdelen het Ondernemersloket concreet moet worden aangepast om nog beter toegerust te zijn op de hiervoor genoemde taken. Hiervoor wordt € 10.000 structureel in de begroting opgenomen.</p>
<p>Het toeristisch profiel “Het Smalste Stukje Nederland” wordt in de komende periode waar mogelijk verder versterkt, onder andere door in te zetten op uitbreiding van hotelaccommodatie.</p>	<p>Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.</p>

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
Algemene dekkingsmiddelen	
6. Financiën en belastingen	
De gemeente staat er als gevolg van een jarenlange conservatieve begrotingspolitiek financieel goed voor. Wij willen dit beleid continueren waarbij jaarlijks sluitende meerjarenbegrotingen uitgangspunt zijn in combinatie met een aanvaardbare financiële lastendruk voor de huishoudens die op of rondom het provinciaal gemiddelde ligt. De wijzigingen in het afvalinzamelingsbeleid zullen de basis moeten vormen voor de neerwaartse bijstelling van de lokale lastendruk. Bestaande uitgaven zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Voor nieuw beleid dient eveneens incidentele of structurele dekking gevonden te worden in een sluitende meerjarenbegroting.	Geen financiële vertalingen in kadernota noodzakelijk. Dit gebeurt via regulier beleid en reguliere middelen.
De jaarlijkse stijging van de OZB zal de komende vier jaar maximaal 1,75% per jaar bedragen.	Voor 2019 en volgende jaren is rekening gehouden met een stijging van de ozb met 2,25%. Het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 gaat uit van een opbrengststijging van 1,75%. Als deze jaarlijkse stijging van 1,75% wordt toegepast op de oorspronkelijke raming 2018 van € 6.263.580 betekent dit dat de opbrengsten in de jaren 2019 tot en met 2022 met respectievelijk € 31.310, € 32.580, € 33.600 en € 33.620 afgeraamd moeten worden.

Passages hoofdlijnenakkoord	Toevoeging aan Kadernota
Overhead	

4. Ontwikkelingen

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen die in 2019 en volgende jaren op ons afkomen. Het is uitdrukkelijk de bedoeling een realistisch beeld neer te zetten inzake de financiën van onze gemeente. Deze kadernota kan dienen als discussiestuk om na te gaan welke maatregelen genomen kunnen worden, om het gezonde en voorzichtige financiële beleid van onze gemeente voort te zetten. Opgemerkt wordt dat de beschreven ontwikkelingen een momentopname zijn. Afhankelijk van de volgende (mei-)circulaire van het rijk kan het beeld anders worden.

De inhoud van deze kadernota moet dan ook gezien worden als dynamisch. Zodra er ontwikkelingen zijn, wordt de informatie bijgesteld en wordt de raad geïnformeerd via een raadsinformatiebrief of wordt de laatste stand van zaken verwerkt in de begroting 2019.

Programma 1 Bevolking en bestuur

- **Reisdocumenten ingezetenen en niet-ingezetenen**

Omdat in 2014 de geldigheid van reisdocumenten is verlengd van 5 naar 10 jaren, worden tussen 2019 en 2024 veel minder reisdocumenten vernieuwd. In 2025, na het verstrijken van de 10 jaren geldigheidstermijn, zal de vraag naar reisdocumenten weer een piek vertonen die vanaf 2026 en volgende jaren weer afneemt. Dit patroon zal zich ook daarna blijven herhalen, en geldt zowel voor de reisdocumenten ingezetenen als niet-ingezetenen. De cijfers zijn gebaseerd op een rekenmodel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Door het bovenstaande dalen in die periode de legesopbrengsten voor reisdocumenten ingezetenen en niet-ingezetenen en ook de directe kosten die hiermee gepaard gaan (de aan het rijk te betalen leges). Per saldo fluctueert de lagere opbrengst tussen 2019 en 2022 van € 150.000 tot € 249.000. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat met het RNI-loket nog steeds opbrengsten worden gerealiseerd die veel groter zijn dan de personele en legeskosten die daarvoor worden gemaakt. Dat betekent dat er voor de reisdocumenten niet-ingezetenen nog steeds sprake is van een surplus (hogere baten dan de daar tegenoverstaande kosten), maar een lager surplus dan aanvankelijk geraamd dat daarom neerwaarts moet worden bijgesteld. In de Kadernota 2016

was reeds aangegeven dat het surplus vanaf 2019 aanzienlijk zal verminderen.

De exacte formatieve en daarmee ook personeelsbudgettaire consequenties van het voorgaande worden momenteel onderzocht via een formatie-onderzoek bij team KCC. In het onderzoek wordt meegenomen dat er om de paar jaar een piekmoment is in de uitgifte van reisdocumenten. Daarnaast wordt de ontwikkeling meegenomen dat mensen bepaalde (burger)zaken steeds meer zelf en van thuis uit kunnen regelen, waardoor de werkzaamheden van KCC verschuiven van de frontoffice/balie (uitvoering) naar de backoffice (controle achteraf). De financiële uitkomsten van het formatie-onderzoek zullen worden verwerkt in de begroting 2019.

- **Verkiezingen**

Bij de verkiezingen 2018 zijn voor de uitslag van het referendum tellers ingeschakeld van een extern bureau. Om in de toekomst de bezetting van de stembureaus te garanderen, wordt in 2018 bekeken hoe deze verkiezingen anders kunnen worden georganiseerd. Of er financiële consequenties aan verbonden zijn, en zo ja welke, wordt dan duidelijk.

Voor de voorbereiding en organisatie van het raadgevend referendum 2018 is een vergoeding van € 0,35 per inwoner via de maartcirculaire ontvangen. In april is bekend gemaakt dat er mogelijk een tweede referendum in 2018 volgt.

Programma 2 openbare orde en veiligheid

- **Rijksvaccinatieprogramma.**

Het rijksvaccinatieprogramma wordt uitgevoerd door de Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN). Met ingang van 2019 wordt het rijksvaccinatieprogramma niet meer rechtstreeks vanuit het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) bekostigd, maar verloopt de financiering vanuit de overdracht van middelen aan de Algemene Uitkering aan gemeenten. In de begroting 2019 en volgende jaren van de VRLN is deze wijziging in de gemeentelijke bijdrage verwerkt. Dit betekent dus dat de bijdrage aan de VRLN vanaf 2017 € 47.000 hoger wordt. Via de algemene uitkering worden deze middelen aan de gemeente verstrekt.

Programma 3 Beheer openbare ruimte

- **Onderhoud bluswaterputten / secundaire bluswatervoorzieningen**

In 2018 legt de gemeente Echt-Susteren ca. 35 (geboorde) bluswaterputten aan om het netwerk van secundaire bluswatervoorzieningen op niveau te brengen. Deze bluswaterputten

vergen onderhoud. Met ingang van 2019 worden de kosten van dit onderhoud ingeschat op € 250 per bluswaterput. Vanaf 2019 betekent dit jaarlijks een extra kostenpost van € 8.750.

- **Verkeer**

In het voorjaar van 2018 vindt een herprioritering van het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP 2019-2022) plaats. Voor de begroting 2019 worden concrete voorstellen voor het MIP gedaan. Een van de onderliggende stukken voor het MIP is het Gemeentelijke Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) 2016-2025 waarin verkeersveiligheid bevorderende infrastructurele maatregelen zijn opgenomen. (Zie ook vertaling hoofdlijnenakkoord in deze kadernota)

- **Vuilophaal en afvoer**

Het nieuwe regeerakkoord genaamd “vertrouwen in de toekomst” voorziet in een verhoging van de verbrandingsbelasting vanaf 2019 voor de gemeenten. Voor de gemeente Echt-Susteren betekent dit een verhoging van € 90.000 jaarlijks. Deze hogere kosten worden in het tarief van de afvalstoffenheffing 2019 verwerkt.

Er wordt overwogen om in 2019 een nieuw afvalinzamelsysteem in te voeren met een financieel gunstig effect voor 2020 en verder. Om die reden is de verhoging van de kwijtscheldingen niet in onderstaande tabel opgenomen. Naar verwachting neemt met het nieuwe afvalinzamelsysteem de scheiding van het afval toe, hetgeen een gunstig effect zal hebben op kosten voor de verbrandingsbelasting. Omdat dit effect vooralsnog moeilijk is te becijferen, is daar in onderstaande tabel nog geen rekening mee gehouden.

Programma 4 Onderwijs

- **Renovatie en aanpassing schoolgebouwen**

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw van scholen. Scholen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de gebouwen. Landelijk is het niet duidelijk wie voor de kosten moet opkomen als een gebouw wordt gerenoveerd, waardoor nieuwbouw wordt uitgesteld. De VNG, PO- en VO-raad hebben hierover een voorstel voorgesteld aan de minister, met het verzoek de wet- en regelgeving hierop aan te passen. Het voorstel gaat uit van een bijdrage van de gemeente in de kosten, immers de scholen zelf hebben ook voor onderhoud en aanpassing kunnen reserveren.

Anticiperend hierop en gelet op de meer concrete plannen van het Connect College betreffende de renovatie en aanpassing van het 41 jaar oude schoolgebouw aan de Populierlaan 1

(geraamd op € 3,2 miljoen), heeft de gemeenteraad in het investeringsplan 2018-2021 voor 2021 een investering opgenomen van € 1.000.000.

Omdat momenteel nog onduidelijk is wat de uiteindelijke bijdrage van de gemeente t.b.v. het Connect College zal worden en voorts ook onduidelijk is wat de verplichtingen bij een wetswijziging zullen zijn ten aanzien van het basisonderwijs, wordt voorgesteld om ook in 2022 een bedrag van € 1.000.000 in het investeringsplan op te nemen.

Programma 5 Cultuur en Sport

- **Subsidie Kultkefee en Platsspektakel**

In de 2e bestuursrapportage 2017 is een bedrag van € 1.500 opgenomen voor een subsidie aan de Stichting Platsspektakel ten behoeve van het jaarlijkse evenement Platsspektakel. Tevens zorgt de Stichting Platsspektakel voor de organisatie van het Kultkefee. Voorgesteld wordt dit evenement eveneens te ondersteunen met een jaarlijks subsidie van € 1.000.

In 2018 worden beide evenementen middels een incidentele subsidie ondersteund.

- **Subsidie vrijwilligersorganisaties**

De beschikbare budgetten voor de jaarlijkse subsidies aan de vrijwilligersorganisatie zijn niet toereikend om de subsidiebedragen volgens de vigerende subsidieregelingen te verlenen. De tekorten zijn met name ontstaan door wijziging van de subsidiabele kosten (denk aan huurtarieven, bondskosten, aantallen leden, wijzigingen aantal verenigingen). Om dit tekort op te vangen is met ingang van 2012 een korting toegepast op de beschikbare budgetten voor de subsidies.

In de raadsvergadering d.d. 8 november 2017 is toegezegd de in 2012 doorgevoerde korting ongedaan te maken en een goede integrale afweging te maken ten aanzien van de subsidieverleningen en beschikbare budgetten.

Om deze toezegging in 2019 uit te voeren is een verhoging van de budgetten met € 72.418 nodig.

- **Renovaties buitensportterreinen**

Voor de renovaties van de gemeentelijke buitensportterreinen is een meerjarige planning opgesteld. Op basis van deze planning zijn voor de jaren 2019 tot en met 2022 middelen nodig voor uitvoering van renovaties van voetbalvelden en tennisbanen.

De beslissing over deze renovaties wordt afhankelijk gesteld van de aanbevelingen in het kader van de jaarlijkse kwaliteitsrapportage voetbalvelden en tennisbanen. In de rapportages genoemde bedragen zijn investeringen

welke worden geactiveerd op basis van 15 jaar afschrijven en tegen een rentepercentage van 2,0%.

- **Lokale Omroep**

Voor de subsidiëring van de lokale omroep is in de (meerjaren)begroting rekening gehouden met een budget van € 19.000. Dit betreft het bedrag dat de gemeente via het gemeentefonds ontvangt voor de bekostiging van de lokale omroep (€ 1,25 per huishouden = 15.096). Voor 2019 wordt een lichte stijging van het bedrag per huishouden verwacht, waardoor het budget niet toereikend is. Voorgesteld wordt het budget vanaf 2019 met € 1.000 te verhogen.

Programma 6 Sociale voorzieningen en werkgelegenheid

Geen mutaties

Programma 7 Maatschappelijke voorzieningen

- **Speeltuinen**

In Maria Hoop en Roosteren hebben burgers het initiatief opgepakt om te komen tot georganiseerde speelvoorzieningen. Beide initiatieven voldoen aan de beleidsuitgangspunten van het speelruimtebeleid Echt-Susteren 2012-2020. De gemeente verstrekt eenmalig een initiatiefsubsidie van maximaal € 25.000 voor het realiseren van de eerste inrichting. Het voorstel is om het benodigde budget van € 50.000 te dekken vanuit de reserve speelplaatsenplan en de reserve algemeen jeugd beleid.

Verder verstrekt de gemeente aan de speeltuinorganisaties een jaarlijkse exploitatiesubsidie van maximaal € 9.000. Daartoe moet het budget Speeltuincomités met 2 x € 9.000 verhoogd worden. Een belangrijk gedeelte van de exploitatiesubsidie voorziet in de afschrijving van de oorspronkelijke inrichting van de gerealiseerde speeltuin. Om het totale budget ten behoeve van deze subsidies (met bovenstaande bedragen erbij € 100.000) te beheersen wordt in de begroting, analoog aan de verenigingssubsidies, een plafond ingesteld ter hoogte van dit bedrag.

Programma 9 Omgevingsrecht

- **Omgevingswet**

De Omgevingswet is de basis voor het nieuwe stelsel van regelgeving voor de fysieke leefomgeving. Deze wet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Er komt hiermee één integrale wet, die ontwikkeling in de fysieke leefomgeving stimuleert en kwaliteit borgt. De ge-

bruikers staan hierbij centraal. Dit is vertaald naar de volgende verbeterdoelen:

- de fysieke leefomgeving samenhangend benaderen;
- de bestuurlijke afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving vergroten;
- de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht vergroten;
- de besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving versnellen en verbeteren.

Met de nieuwe wet zijn het Rijk, de provincies en gemeenten voortaan verplicht een Omgevingsvisie te maken. Dit is een strategische visie voor de lange termijn voor de hele fysieke leefomgeving. Gemeenten kunnen in een bepaalde regio één omgevingsvisie opstellen. Naast de visie stellen gemeenten één Omgevingsplan vast voor het gehele grondgebied. Het Omgevingsplan bevat gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Op het moment van inwerkingtreding van de wet krijgen de huidige structuurvisie en bestemmingsplannen automatisch de status van Omgevingsvisie en Omgevingsplan. Er geldt vervolgens een overgangperiode waarin gemeenten uiteindelijk een 'Omgevingswet-proof' Omgevingsvisie en Omgevingsplan moeten opstellen.

De gevolgen van deze wet zullen ingrijpend zijn en veel onderdelen van de organisatie raken. Denk naast bovenstaande visie- en planvorming bijvoorbeeld aan het behandelen van vergunningaanvragen volgens het beginsel: één loket, één procedure en één vergunning. Dit heeft gevolgen voor interne procedures en mogelijk ook voor de organisatie. Daarbij past ook de vraag wat de financiële gevolgen voor uw gemeente zullen zijn. Denk bijvoorbeeld aan personele inzet en begeleiding van het implementatieproces, opleiding van de medewerkers, aanpassing van ICT voorzieningen, ontwikkelen van de omgevingsdocumenten, etc. Inmiddels is de invoering van de Omgevingswet uitgesteld tot 1 januari 2021, vanwege redenen van juridisch-inhoudelijke, technische en financiële aard. Dit neemt echter niet weg dat gemeenten reeds nu voorbereidingen moeten treffen voor de invoering van deze wet. Daarbij valt te denken aan een inventarisatie van bestaand beleid en regelgeving, waar mogelijk al stappen maken op het gebied van deregulering, regionale afstemming over de implementatie van de Omgevingswet en het voorbereiden op de gevolgen van de wet op het digitale vlak. Voor 2018 en 2019 is door de raad budget beschikbaar gesteld voor algemene implementatiekos-

ten. Naar verwachting zal daarna meer duidelijkheid zijn over de kosten voor het opstellen van een Omgevingsvisie en Omgevingsplan.

Programma 10 Economische zaken en grondexploitaties

Programma centrum Echt

Om de coördinatie te houden over de verschillende projecten die spelen in het centrum van Echt wordt een programma centrum Echt opgesteld. De verschillende deelprojecten die hierin spelen zijn:

- Plats 1: invulling voormalig gemeentehuis met/voor maatschappelijke functies zoals het museum van de vrouw en een cultureel podium.
- De Valk: herbestemming van dit rijksmonument met als afgeleid doel de versterking van het centrum Echt.
- Planologie: faciliteren van en meedenken over de bestrijding van leegstand en mogelijke alternatieve invullingen.
- Activering centrum: door een aan de brancheorganisatie Inretail gelieerde organisatie De Nieuwe Winkelstraat is in samenwerking met winkeliers, vastgoedeigenaren en gemeente een actieplan opgesteld.
- Bereikbaarheid en parkeren:
 - onderzoek openstelling Bovenste Straat (zuidelijk deel)
 - ontsluiting Ursulinenplein
 - verbinding de Valk-Centrum
 - parkeren

Dit programma wordt separaat met de raad besproken.

Revitalisering lanen buitengebied (Natura 2000)

In verband met ziekte, slechte staat en gevaarstelling moet de laanbeplanting van de Waldfeuchterbaan en de Bergweg Maria Hoop (totaal ca. 500 bomen) vervangen worden. De lanen maken onderdeel uit van het beheerplan Natura 2000 waarvoor een wettelijke instandhoudingsverplichting geldt. Om die reden kunnen de lanen niet in een keer worden vervangen, maar gebeurt dat gefaseerd in drie jaar (2019-2021). De kosten voor deze vervanging worden geraamd op € 300 per boom. Indexering van kosten in 2020 en 2022 is niet aan de orde. Voorgesteld wordt om de totale kosten van € 150.000 (verdeeld over 3 jaren) te dekken uit de Reserve kwaliteit verbeterende projecten buitengebied.

Recreatie & Toerisme - Neustadttreffen

De gemeente Echt-Susteren is samen met 36 andere Europese Nieuwsteden lid van de Ar-

beitgemeenschap Neustadt in Europa. Jaarlijks vindt er een 'treffen' plaats.

In 2024 is de gemeente Echt-Susteren organisator van dit evenement, dat dan met name plaats zal vinden in en rond Nieuwstadt. In verband hiermee zal vanaf 2019 op een meer actieve manier worden deelgenomen aan deze jaarlijkse bijeenkomsten. Het idee is om hierbij jaarlijks een (muziek)vereniging uit te nodigen om de gemeentelijke afvaardiging te vergezellen. Dit evenement, als ook de deelname aan de jaarlijkse bijeenkomsten tussen 2019 en 2024, vragen meer middelen dan de deelname in de huidige (low profile) opzet. Ook de organisatie van het evenement in 2024 vergt middelen. Het benodigde budget van deelname vanaf 2019 is nog niet te kwantificeren omdat de plannen nog nader moeten worden uitgewerkt. Voor de organisatie van het evenement in 2024 wordt voorgesteld om bij de cijfermatige bijstelling van de Nota reserves en voorzieningen in november 2018 een reserve te vormen ter dekking van de kosten van voornoemd evenement.

Programma 11 Algemene dekkingsmiddelen

Onroerendezaakbelastingen (ozb)

Voor 2019 en volgende jaren is rekening gehouden met een stijging van de ozb met 2,25%. Het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 gaat uit van een opbrengststijging van 1,75%. Als deze jaarlijkse stijging van 1,75% wordt toegepast op de oorspronkelijke raming 2018 van € 6.263.580 betekent dit dat de opbrengsten in de jaren 2019 tot en met 2022 met respectievelijk € 31.310, € 32.580, € 33.600 en € 33.620 afgehaald moeten worden.

Meicirculaire 2018

Normaliter is de meicirculaire de belangrijkste van de drie die jaarlijks verschijnen. We hebben echter al een tussentijdse circulaire gehad in maart 2018. Dit naar aanleiding van het sluiten van het InterBestuurlijk Programma (IBP) door de diverse overheidslagen. Daarin zijn afspraken gemaakt over het aanvliegen van de diverse maatschappelijk opgaven waar de overheden gezamenlijk voor staan. Onderdeel van de afspraken is dat de normeringsmethodiek ('samen de trap op en af') blijft gelden en dat met ingang van 2018 de basis voor de accresberekening de Netto Gecorrigeerde RijksUitgaven (NGRU, ± €100 miljard) wordt ingewisseld voor een brede norm met Accres Relevante Uitgavenontwikkeling (ARU, ± € 240 miljard). De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de trap op trap af me-

thode wordt het accres genoemd. Gevolg was zeer omvangrijke accessen ter waarde van € 2,9 miljard ten opzichte van de septembercirculaire 2017. Dit door forse beleidsintensiveringen van het kabinet Rutte III (± € 14 miljard), door hogere loon/prijscompensaties en door autonome groei (waar onder zorg en sociale zekerheid). De uitdaging bij deze circulaire zat er vooral in om de kosten in de gemeentelijke begroting op het juiste niveau er tegenover te zetten en om een juiste inschatting te maken van risico's van ontwikkelingen die niet vermeld of gekwantificeerd waren in die circulaire.

In deze mei-circulaire is wederom veel te melden. De belangrijkste onderwerpen voor 2018 en volgende jaren zijn:

- aanpassing van de accessen 2018 t/m 2023 (t/m 2022 uitname € 431 miljoen)
- in 2023 wordt een nieuwe tranche uitgenomen wegens de opschalingskorting (met gevolg lagere apparaatslasten). Uitname € 130 miljoen
- het vervallen van de voorschotregeling in het BCF met ingang van 2019. Uitname t/m 2022 € 569 miljoen
- het inweven van het sociaal domein in de maatstaven van de algemene uitkering in 2019
- Loon- en prijscompensatie in het sociaal domein. Compensatie € 260 miljoen

In financiële termen wordt in totaal per saldo € 850 miljoen uitgenomen. Na de mooie cijfers in de maartcirculaire 2018 is dit een fikse tegenvaller

Voortgang IBP

Op de departementen wordt met verschillende snelheden gewerkt aan uitwerkingsafspraken en mijlpalen. Per maatschappelijke opgave komen er verschillende akkoorden, afspraken en acties. Die worden in deze circulaire nog niet concreet gemaakt. Dus nu nog geen info over bijvoorbeeld de enveloppe klimaat. En evenmin een verdeling van het geld uit de stroppenpot sociaal domein ad € 200 miljoen, als eenmalige regeling in 2018. Zoals bekend hebben gemeenten bij de maartcirculaire 2018 de helft van dit bedrag ingelegd. De VNG is belast met de verdeling. De feitelijke bedragen zijn voorzien in de september- of decembercirculaire 2018. Om die reden wordt een deel van de hogere algemene uitkering als stelpost opgenomen in onze begroting. Aangezien onze gemeente geen tekorten heeft op het sociaal domein, zal waarschijnlijk onze gemeente moeten bijdragen in het tekort van andere gemeenten.

Het gaat om de volgende opgaven:

Opgave		
Fysiek	1	Samen aan de slag voor het klimaat
	2	Toekomstbestendig wonen
	3	Regionale economie als versneller
	4	Naar een vitaal platteland
Sociaal	5	Merkbaar beter in het sociaal domein
	6	Nederland en migrant goed voorbereid
	7	Problematische schulden voorkomen en oplossen
Overkoepelend	8	Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
	9	Passende financiële verhoudingen
	10	Overkoepelende thema's

Wat betreft de financiële uitgangspunten is afgesproken dat alle overheden zich financieel inzetten voor de opgaven. Daartoe stelt de rijksoverheid accres en andere middelen (Integratie- en decentralisatieuitkeringen (IU/DU), enveloppen) beschikbaar in het gemeentefonds. Het kabinet gaat er van uit dat gemeenten vanuit eigen middelen een bijdrage zullen leveren.

Sociaal domein

De huidige Integratie-Uitkering Sociaal domein houdt met ingang van 2019 op te bestaan. Het inweven die gelden in de maatstaven van de algemene uitkering is technisch gezien een zeer omvangrijke operatie. Er komen 26 maatstaven bij in de algemene uitkering, we naderen de 100. Daarnaast wordt geld verdeeld via bestaande maatstaven in de algemene uitkering, zoals omgevingsadressendichtheid. Toch vallen de budgettaire effecten mee, de herverdeelde effecten worden voorlopig opgeheven door introductie van een suppletie-uitkering. Voor onze gemeente een positief bedrag van € 3.294. Een voordelig herverdeelde effect leidt tot een negatieve suppletie, een nadelig effect leidt tot een positieve suppletie. Deze blijft van toepassing tot de verdeelmodellen sociaal domein binnen het gemeentefonds naar verwachting in 2021 integraal zijn aangepast.

Taakmutaties sociaal domein

Loon/prijsmutatie 2018 wordt toegekend ad 2,6%. Dat is voor

- WMO 2015: € 100 miljoen
- Jeugd: € 100 miljoen
- Participatie € 60 miljoen

Deze bedragen worden in 2018 toegevoegd aan de IU Sociaal Domein, voor onze gemeen-

te € 387.000. Dit wordt budgettair neutraal verwerkt in onze begroting. De bedragen lopen structureel door naar 2019, dan worden ze toegevoegd aan de betreffende subclusters. Jaarlijks bij de meicirculaire wordt de LPO gecompenseerd. Over 2019 is dat dus in 2019, enzovoort.

Doorrekening van de meicirculaire 2018 geeft een positief beeld voor onze gemeente voor de jaren 2018-2022.

Gelet op nog een aantal onzekerheden wordt voorgesteld een deel van de hogere algemene uitkering te oormerken voor toekomstige verplichtingen en /of neerwaartse bijstelling van de accessen. Daarnaast zullen de komende jaren weer cao-verplichtingen ontstaan. Vanaf 1 januari 2019 start een nieuwe periode voor de cao gemeenteambtenaren. De salarissen van de collegae bij het SC MER en de veiligheidsregio Limburg-Noord volgen de cao voor gemeenteambtenaren. Ook deze kosten worden door de gemeente voldaan. Daarnaast zijn er partijen die binnen een andere cao vallen, maar waarvoor de gemeente wel een hogere bijdrage verschuldigd is, zoals St. Menswel, BsGW en de Westrom. In onderstaande tabel is weergegeven de bijstelling van de algemeen uitkering op basis van de meicirculaire 2018 in ver-

gelijking met de opgenomen bedragen in de begroting 2018-2022. Bij de 1^e bestuursrapportage 2018 en de kadernota 2019 is reeds een deel van de hogere algemene uitkering ingezet.

De effecten voor onze gemeente kunnen pas berekend worden nadat de september- c.q. decembercirculaire 2018 zijn gepubliceerd. De gemeenten gaan meer middelen uit het gemeentefonds ontvangen, echter hier staan ook verplichtingen tegenover en tevens zullen bij een aantal opgaven ook eigen middelen ingezet moeten worden.

In dit verband is in de maartcirculaire 2018 weer gesproken van enveloppengelden.

Dit is een wat vreemde term die gemeenten kennen uit de tijd van de kabinetten Balkenende. Toen werden gemeenten gevraagd een inspanningsverplichting te plegen de prioriteiten van het kabinet mede te realiseren met inzet van de accessen die ruim waren in die jaren.

De enveloppen worden in het IBP gevoed door de rijksoverheid in de vorm van een decentralisatie-uitkering. Gemeenten kunnen daar een beroep op doen en worden tevens gevraagd een eigen bijdrage te leveren uit de accessen.

Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2022
Hogere AU t.o.v. begroting	1.171.000	1.879.000	2.293.000	2.660.000	2.902.000
Sluitend maken 1e berap 2018	-623.000	-478.000	-393.000	-343.000	-279.000
Hogere uitkering sociaal domein, budgettair neutraal verwerken	-387.000				
Kadernota 2019 Rijksvaccinatieprogramma		-47.000	-47.000	-47.000	-47.000
Kadernota 2019 waarderingskamer		-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Sluitend maken kadernota 2019		-684.000	-757.000	-561.000	-625.000
Fractiegelden raad	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Nog te bestemmen	151.000	655.000	1.081.000	1.694.000	1.936.000
Voorstel:					
Oormerken voor toekomstige verplichtingen gekoppeld aan de algemene uitkering	0	-255.000	-481.000	-894.000	-936.000
Oormerken voor toekomstige cao-verplichtingen op basis van de cao-gemeenten. Deze geldt voor gemeente, SC MER en VRLN. Cao verplichtingen overige partijen op basis van overige cao's, zoals St. Menswel, Westrom, BsGW etc.		-400.000	-600.000	-800.000	-1.000.000
Saldo	151.000	0	0	0	0

- **Introductie facturering gemeentelijke bijdragen kosten Waarderingskamer**

De Waarderingskamer houdt toezicht op de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) door gemeenten en op de Basisregistratie waarde onroerende zaken. Op basis van de Wet WOZ komen de kosten voor de Waarderingskamer en voor de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ) die noodzakelijk is voor de Basisregistratie WOZ, voor rekening van de Belastingdienst, de waterschappen en de gemeenten. Tot nu werd de gemeentelijke bijdrage betaald uit het gemeentefonds. In 2016 heeft de Algemene Rekenkamer geconcludeerd dat deze wijze van betaling niet langer is toegestaan. Met ingang van het jaar 2019 wordt het gemeentelijk aandeel in de kosten van de Waarderingskamer rechtstreeks aan de gemeente gefactureerd. De hoogte van die factuur is afhankelijk van het totale gemeentelijke aandeel in die kosten en van het aantal WOZ-objecten in de gemeente. Het gemeentelijk aandeel in de kosten wordt namelijk per gemeente omgeslagen naar rato van het aantal WOZ objecten op 1 januari van het voorafgaande jaar. Voor de gemeente bedraagt dit naar verwachting € 5.300. Tegenover deze hogere kosten staat een hogere uitkering uit het gemeentefonds.

Overhead

- **Personeel: dakpanconstructies**

Medio 2018 is 18,4% van onze medewerkers ouder dan 60 jaar en van deze groep gaan 25 medewerkers binnen nu en 2022 met pensioen (dat is 17% van onze medewerkers). In 2013 was slechts 7% 60 jaar of ouder. Het aantal oudere (en bijna pensioengerechtigde) medewerkers is dus enorm gestegen. Grofweg kan gesteld worden dat er nu een situatie is ontstaan dat minimaal 1 op de 5 medewerkers binnen nu en 4 jaar vertrekt.

De totale organisatie is juist compacter geworden en met name de beleidsmakende/beleidsbepalende taakvelden zijn overgebleven na het overzetten van OD, SD en BV naar Servicecentrum MER. Beleidsmakers werken doorgaans toekomstgericht met (middel)lange termijn plannen en trajecten met een lange doorlooptijd. Om de continuïteit van deze werkzaamheden en de doorontwikkeling van onze gemeentelijke activiteiten te borgen is het raadzaam om een goede overdracht te borgen. Gezien het hoge percentage (1 op 5) zal dit onmogelijk kunnen worden opgevangen door de directe collega's. Tijdige (jonge) aanvulling in het team van de bijna pensionerende medewerker kan zorgen voor een goede kennisoverdracht, borging van doorontwikkeling van plannen en projecten, borging van aanspreekbaarheid naar buiten toe en voorkoming van te hoge werkdruk (en uitval?) bij collega's én de oudere medewerker zelf.

Concreet betekent tijdige aanvulling dat komend(e) ja(a)r(en) extra medewerkers moeten worden ingezet om dit te ondervangen en er in een aantal gevallen tijdelijk dubbele bezetting is totdat de pensionerende medewerker definitief vertrekt. Zogenaamde 'dakpanconstructies' waarbij een junior medewerker meeloopt en leert van de ervaren, oudere medewerker zijn hierbij denkbaar. Om dit te realiseren is extra aanvulling op het personeelsbudget nodig. Uitgaande van iets goedkopere aanwas (aangezien de salarisontwikkeling vaak met de leeftijd stijgt) en gebaseerd op de ervaring dat in ongeveer de helft van de leeftijd-gerelateerde uitstroomsituaties een dakpan- of andere overdrachtsconstructie gewenst of zelfs noodzakelijk is, zal voor 2019 en 2020 een aanvulling van € 150.000 per jaar moeten plaatsvinden voor het werven en inzetten van extra personeel om de genoemde risico's te ondervangen.

5. Financiële vertaling hoofdlijnenakkoord en andere ontwikkelingen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Hoofdlijnenakkoord 2018-2022				
Programma 2				
Aanpak georganiseerde en ondermijnende criminaliteit	46.000	46.000	46.000	46.000
Programma 3				
Aanleg tijdelijke natuur	4.000	4.000	4.000	4.000
Energietransitie	7.000	7.000	7.000	7.000
Tijdelijke formatie i.v.m. duurzaamheid	30.000	30.000	30.000	
Programma 5				
Topsporters	25.000	25.000	25.000	25.000
Uitbreiding personeelsformatie t.b.v. sport en cultuur	50.000	50.000	50.000	50.000
Programma 8				
Startersleningen	100.000			
Algemene Reserve	- 100.000			
Programma 10				
Extra middelen i.v.m. bedrijfscontactfunctionaris	10.000	10.000	10.000	10.000
Programma 11				
Budget algemene projecten	100.000	100.000	100.000	100.000
Subtotaal hoofdlijnenakkoord	272.000	272.000	272.000	242.000
Andere ontwikkelingen				
Programma 1				
Reisdocumenten N-I Rijksaandeel	- 26.000	- 43.000	- 34.000	- 80.000
Leges Reisdocumenten N-I	136.000	205.000	159.000	222.000
Reisdocumenten Rijksaandeel	- 18.000	- 38.000	- 27.500	- 76.000
Leges Reisdocumenten	58.000	98.000	77.500	183.000
Programma 2				
Bijdrage VRLN	47.000	47.000	47.000	47.000
Algemene uitkering	- 47.000	- 47.000	- 47.000	- 47.000
Programma 3				
Onderhoud bluswaterputten (6210001/34010)	8.750	8.750	8.750	8.750
Stortkosten (67210000/34041)	90.000	90.000	90.000	90.000
Verwerken in afvalstoffenheffing	- 90.000	- 90.000	- 90.000	- 90.000
Nieuw inzamelsysteem	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Programma 4				
Kapitaallasten renovatie en aanpassing schoolgebouwen				20.000
Programma 5				
Kultkefee	1.000	1.000	1.000	1.000
Platsspektakel	1.500	1.500	1.500	1.500
Diverse subsidies op programma 5, 6 en 7	50.000	50.000	50.100	50.100
Bijdrage Lokale omroep	1.000	1.000	1.000	1.000

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Programma 7				
Speelplaatsenplan	50.000			
Reserve speelplaatsenplan	- 25.000			
Reserve algemeen jeugdbeleid	- 25.000			
Speeltoeincomités	18.000	18.000	18.000	18.000
Programma 10				
Stimuleringsbudget plattelandsvernieuwing	50.000	50.000	50.000	
Res. kwaliteit verbeterende projecten buitengebied	- 50.000	- 50.000	- 50.000	
Budget Arbeidsgemeenschap Neustadt in Europa	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Programma 11				
Onroerendezaakbelastingen	31.310	32.580	33.600	33.620
Gemeentelijke bijdragen kosten Waarderingskamer	5.300	5.300	5.300	5.300
Algemene uitkering (AU)	- 5.300	- 5.300	- 5.300	- 5.300
AU, toename o.b.v. meicirculaire 2018	-655.000	-1.081.000	-1.694.000	-1.936.000
Stelpost toekomstige verplichtingen AU	255.000	481.000	894.000	936.000
Stelpost cao-verplichtingen	400.000	600.000	800.000	1.000.000
Overhead				
Personeel: dakpanconstructies	150.000	150.000		
Subtotaal andere ontwikkelingen	411.560	484.430	288.850	382.870
Totaal kadernota 2019	- 683.560	- 756.830	- 560.850	- 624.870

Investerings	2019	2020	2021	2022
Renovatie en aanpassing schoolgebouwen				1.000.000
Totaal				

1e Bestuursrapportage 2018

Meerjarig vloeien uit de 1^e bestuursrapportage 2018 de volgende financiële consequenties:

	2019	2020	2021	2022
Mutaties per programma:				
01. Bevolking en bestuur	868.571	857.364	835.364	829.364
02. Openbare orde en veiligheid	- 4.800	- 4.800	- 4.800	- 4.800
03. Beheer openbare ruimte	10.000	-	-	-
04. Onderwijs	10.000	10.000	10.000	10.000
05. Cultuur en sport	- 8.300	- 8.100	- 7.900	- 7.700
06. Sociale voorzieningen en werkgelegenheid	-	-	-	-
07. Maatschappelijke voorzieningen	5.000	5.000	5.000	5.000
08. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-	-	-	-
09. Omgevingsrecht	10.000	10.000	10.000	10.000
10. Economische zaken en grondexploitaties	15.000	15.000	15.000	15.000
11. Algemene dekkingsmiddelen	- 465.163	- 530.108	- 558.362	- 615.908
Overhead	38.500	38.500	38.500	38.500
Meicirculaire 2018, toename algemene uitkering	-478.808	-392.856	-342.802	-279.456
Totaal programma's	-	-	-	-

Het tekort van de bestuursrapportage voor de jaren 2018 – 2022 is gedekt door inzet van de toename van de algemene uitkering op basis van de meicirculaire 2018.

6. Financiële recapitulatie

Financieel levert deze kadernota het volgende beeld op:

	2019	2020	2021	2022
Hoofdstuk 5 Financiële vertaling hoofdlijnen-akkoord en andere ontwikkelingen	683.560	756.830	560.850	624.870
Dekking:				
Hogere raming algemene uitkering o.b.v. meicirculaire 2018	- 683.560	- 756.830	- 560.850	- 624.870
Totaal	-	-	-	-